

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM

Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Interkulturális Pszichológia és Pedagógia MA

Aszexuális identitások és megküzdési stratégiák

Készítette:

Sulyok Viktória

Témavezető:

Kovács Mónika

2020

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM

PEDAGÓGIAI ÉS PSZICHOLÓGIAI KAR

EREDETISÉGNYILATKOZAT

Alulírott Sulyok Viktória, az ELTE PPK Interkulturális Pszichológia és Pedagógia MA hallgatója büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom és aláírással igazolom, hogy az Aszexuális identitások és megküzdési stratégiák című szakdolgozat/diplomamunka **saját, önálló szellemi munkám**, az abban hivatkozott, nyomtatott és elektronikus szakirodalom felhasználása a szerzői jogok általános szabályainak megfelelően történt.

Tudomásul veszem, hogy szakdolgozat/diplomamunka esetén plágiumnak számít:

- a szó szerinti idézet közlése idézőjel és hivatkozás megjelölése nélkül;
- a tartalmi idézet hivatkozás megjelölése nélkül;
- más publikált gondolatainak saját gondolatként való feltüntetése.

Alulírott kijelentem, hogy a plágium fogalmát megismertem, és tudomásul veszem, hogy plágium esetén szakdolgozatom/diplomamunkám visszautasításra kerül, és ilyen esetben fegyelmi eljárás indítható.

Budapest, 2020. november 20.

Sulyok Viktória

aláírás

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM

PEDAGÓGIAI ÉS PSZICHOLÓGIAI KAR

SZAKDOLGOZATI KONZULTÁCIÓ IGAZOLÓLAPJA

(Kitöltés után a szakdolgozat/diplomamunka részét képezi.)

A hallgató neve: Sulyok Viktória

A hallgató szakja: Interkulturális Pszichológia és Pedagógia MA

A szakdolgozat/diplomamunka bejelentett témája: Aszexuális identitások és megküzdési stratégiák

A témavezető neve: Kovács Mónika

a konzultáció időpontja	a konzultáció témája, megjegyzések, javaslatok	a témavezető aláírása
2020. szeptember 22.	A szakdolgozat fő vázlatának megvitatása	
2020. október 15.	Módszertani megbeszélés	
2020. október 27.	Szakirodalmi összefoglaló megbeszélése	
2020. október 10.	Változtatások megbeszélése	
2020. november 20.	A szakdolgozat végső változatának megbeszélése	

A szakdolgozat/diplomamunka benyújtásához hozzájárulok.

Budapest, 2020. november 20.

.....
a témavezető aláírása

1. Bevezetés	5
2. Elméleti háttér	6
2.1. Egy alig ismert szexuális orientáció	10
2.2. A szexuális irányultságok elkülönítése	11
2.3. Az osztottvonzalom-modell	14
2.4. A queerplátói kapcsolatok	16
2.5. A szexre vonatkozó attitűdök	19
2.6. Új internetes hóbort?	22
2.7. Előfordulási gyakoriság	24
2.8. Előítéletek és sztereotípiák	26
3. A kutatás	30
3.1. Módszertan	30
3.2. Az interjúalanyok	32
3.3. Az interjúalanyok aszexualitásértelmezése	34
3.4. Az aszexuális identitás kialakulása	37
3.5. Romantikus irányultság	42
3.6. Párkapcsolatok	46
3.7. Előbújás	50
3.8. Megküzdési stratégiák	55
3.9. Kulturális és pszichológiai alloszexizmus	58
4. Következtetések	59
5. Felhasznált források	62
6. Mellékletek	67

1. BEVEZETÉS

Szakedolgozatomban félig strukturált interjúk segítségével a magyarországi aszexuális közösséget vizsgálom, amelynek tagjairól nem rendelkezünk átfogó ismeretekkel. A szexuális kisebbségek tanulmányozása során a kutatók sokáig egyáltalán nem fordítottak figyelmet azokra a személyekre, akik az aszexuális spektrumon helyezik el magukat. Az elmúlt években egyre többen kezdtek erre az alig ismert szexuális irányultságra fókuszálni, de Magyarországon még mindig nagyítóval kell keresni az aszexualitással foglalkozó munkákat.

Az érdeklődésem onnan származik, hogy én magam is aszexuális aktivistaként tevékenykedem, emiatt meglehetősen nagy rálátással rendelkezem azokra a kihívásokra, amelyekkel ez a közösség szembesül, de ez a tudásom nem ölt rendszerezett formát.

Néhány hónapja írtam meg a szakedolgozatomat az ELTE Alkalmazott nyelvészet mesterképzési szakán, amelyben a magyarországi aszexuális közösséget érő verbális agresszió formáival és a rájuk adott reakciókkal foglalkoztam. Egyrészt internetes tartalomelemzést végeztem, másrészt tíz félig strukturált interjút folytattam le és elemeztem. Az adatközlőimmal a Magyar Aszexuális Közösség zárt Facebook-csoportjában (<https://www.facebook.com/groups/AszexualisKozosseg> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.] vettem fel a kapcsolatot. Az interjúk alapján egyértelműen kirajzolódott, hogy amennyiben egy aszexuális nem titkolja a szexuális irányultságát, számolnia kell azzal, hogy a környezete hitetlenkedéssel, értetlenkedéssel, szánakozással vagy megvetéssel fordul felé, esetleg patologizálja a szexuális orientációját, és ez nyelvi megnyilvánulásokban is manifesztálódik. Az internetes tartalomelemzés során is arra az eredményre jutottam, hogy az aszexualitást gyakran félreértik, gúnyolják és támadják.

Ezen korábbi munkám során egyre erősödött bennem az a meggyőződés, hogy az aszexuálisoknak mint szinte láthatatlan és nagyrészt félreértett szexuális kisebbségnek rendszerszintű elnyomással kell szembenézniük, amelyet ők maguk gyakran bagatellizálnak. Mindenképpen tovább szerettem volna vizsgálni azt a kérdést, hogy min alapulhat az elnyomásuk, és milyen stratégiákkal próbálnak a kisebbségi helyzetükből fakadó stresszel megbirkózni.

Az idegen nyelven megjelent anyagokat a saját fordításomban közlöm. Amikor más fordítását használom fel, azt jelzem.

2. ELMÉLETI HÁTTÉR

Kutatásom során többek között főleg az érdekelt, hogy milyen hatással van a hetero- és allonormatív társadalmi berendezkedés az aszexuális közösség tagjaira, vagyis azokra a személyekre, akik nem vagy csak ritkán/bizonyos körülmények között éreznek szexuális vonzalmat, mennyire sújtja őket a hetero- és az alloszexizmus, ők maguk mennyire internalizálták a hetero- és alloszexizmust, és hogyan küzdenek meg a kisebbségi helyzetükből fakadó stresszel.

A heteroszexizmus olyan ideológiai rendszer, amely tagadja, kritizálja és megbélyegzi a nem heteroszexuális viselkedésformákat, identitást, kapcsolatokat vagy közösséget (Herek, 1995).¹ Az alloszexizmus ennél tágabb kategória. Azoknak a társadalmi, intézményi és egyéni meggyőződéseknek és gyakorlatoknak az összessége, amelyek feltételezik, hogy mindenki érez vagy kellene hogy érezzen szexuális vonzalmat. Az alloszexizmus kiváltságos helyzetbe hozza az alloszexuálisokat (a nem aszexuális személyeket²), és előítéletekhez és diszkriminációhoz vezet az aszexuálisokkal szemben.³

A fentiekből kitűnik, hogy a heteroszexizmus az aszexuálisokat és a nem heteroszexuális alloszexuálisokat egyformán sújtja – és itt mindenképpen szeretném megjegyezni, hogy egyre növekvő szakirodalom foglalkozik azzal, hogyan hat a heteroszexuálisok életére a normatív heteroszexualitás (ennek összefoglalását lásd például Jackson, 2006) –, az alloszexizmus viszont csupán az aszexuálisokra nézve jár hátránnyal, mivel egy homoszexuális (egy heteroszexuálishoz hasonlóan) érez szexuális vonzalmat. Herek csupán leszbikusokról és meleg férfiokról beszél, amikor kifejti, hogy a heteroszexizmus kikkel szembeni intézményesült intolerancia és személyes ellenségeskedés⁴, vagyis nem említ olyan személyeket, akik nem éreznek szexuális vonzalmat.

Az alloszexizmusnak megfelelő tethető terminusok a *sexusociety*, a *szexuálnormativitás* (*sexualnormativity*) és a *kötelező szexualitás* (*compulsory sexuality*).

¹ „Heterosexism is defined as the ideological system that denies, denigrates, and stigmatizes any nonheterosexual form of behavior, identity, relationship, or community.” (Herek, 1995, 321.)

² „Allosexual is a term used [...] to refer to someone who is not asexual.” (<https://www.urbandictionary.com/define.php?term=Allosexual> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 13.])

³ „The societal, institutional, and individual beliefs and practices that assume that everyone experiences or should experience sexual attraction. Allosexism privileges allosexual [...] people and leads to prejudice and discrimination against asexual people.” (https://www.umass.edu/stonewall/sites/default/files/documents/allyship_term_handout.pdf [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 12.])

⁴ „[...] institutional intolerance and personal hostility toward lesbians and gay men [...]” (Herek, 1995, 321.)

Przybylo (2011) a *sexusociety* kifejezést javasolja annak a jelölésére, hogy a szexualitás a nyugati társadalmakban mindenütt jelen van.⁵

A szexuálnormativitás Chasin (2011) szerint a szexualitást egyetemes és kiváltságos életmódként pozicionálja, amely normalizált és társadalmilag támogatott. Fontos része az a feltételezés, hogy az emberek alapvetően szexuálisak, valamint maga után vonja az aszexualitás magyarázatának szükségességét és esetleges gyógykezelését. Gyakran észrevehetően tünteti fel a szexualitást az egyetlen normális, egyedül elfogadható beállítottságként.⁶

A kötelező szexualitást Gupta (2015) két meggyőződés együtteseként magyarázza. Az első meggyőződés az, hogy az emberek többsége érez szexuális vonzalmat, a második pedig az, hogy amennyiben valaki nem érez szexuális vonzalmat, akkor az valószínűleg egy erkölcsi, orvosi vagy pszichológiai rendellenesség jele.⁷

Emens (2014) azt állítja, hogy az aszexualitás mint kialakulófélben lévő identitáskategória megkérdőjelezi azt a széles körben osztott feltételezést, amely szerint mindenki érez valamilyen szexuális vonzalmat.⁸ Ennek a szexuális vonzalomnak nem feltétlenül kell ellenkező nemű személyre irányulnia, viszont akiből hiányzik, az a társadalom értetlenkedésével vagy helytelenítésével szembesül.

Ahogy nem meglepő, hogy egy homoszexuális gyakran nem tudja levetkőzni a homoszexualitással kapcsolatos ellenérzéseit⁹, és a magáévá teszi a homoszexuálisokra vonatkozó negatív elképzeléseket (Weinberg, 1972), tehát internalizálja a heteroszexizmust, úgy szintén nem ad okot a csodálkozásra az sem, hogy az aszexuálisok is internalizálják az alloszexizmust. Ugyanúgy, ahogy a homo- és biszexuális személyek esetében az internalizált heteroszexizmus összefüggésben áll a szexuális identitás késleltetett fejlődésével és különböző pszichoszociális nehézségekkel (például Malyon, 1982; Sophie, 1987; Brown, 1988, 1994, 1995; Brooks, 1981;

⁵ „to [...] textually indicate the [...] omnipresence of sexuality in our western contemporary present.” (Przybylo, 2011, 446.)

⁶ „[...] sexualnormativity positions sexuality as the universal and privileged way of being, which is both normalized and socially supported. Sexualnormativity includes the assumption that people are sexual [...], in addition to the ideological paradigm in which asexuality needs to be explained and possibly treated clinically, while sexuality is [...] often invisibly presumed to be normal.” (Chasin, 2011, 719.)

⁷ „[...] two convictions: first, most people feel sexual attraction; and, second, if people do not feel sexual attraction, it is most likely a sign of moral, medical, or psychological disorder.” (Gupta, 2015, 132.)

⁸ „Asexuality is an emerging identity category that challenges the common assumption that everyone is defined by some type of sexual attraction.” (Emens, 2014, 303.)

⁹ „It is not surprising that homosexuals themselves often suffer from [...] revulsion [...] toward things homosexual.” (Weinberg, 1972, Preface)

Meyer, 1995; idézi Szymanski, Kashubeck-West és Meyer, 2008), az internalizált alloszexizmus is ilyen következményekkel jár egy aszexuális számára (Robbins és mtsai., 2016).

Herek (1995) szerint a heteroszexizmus kulturális és individuális szinten is megjelenik. A kulturális heteroszexizmus az intézményesült rasszizmushoz és szexizmushoz hasonlóan áthatja a társadalmi szokásokat és intézményeket. A kulturális heteroszexizmus egy példája az azonos nemű párok kapcsolatának jogi el nem ismerése. A kulturális heteroszexizmus individuális manifesztációja a pszichológiai heteroszexizmus. Erre példa a homoszexuálisokkal szembeni idegenkedés vagy megvetés, ami akár viselkedésben is kifejeződhet.

A hetero- és alloszexizmustól elválaszthatatlan az amatonormativitás, amely Brake (2012) szerint az a feltételezés, hogy az emberek életében központi szerepet tölt be egy kizárólagos, szerelmen alapuló kapcsolat, egy ilyen kapcsolat kialakítása minden ember közös, egyetemes célja, és ez a fajta kapcsolat normatív, azaz minden más kapcsolatfajtaival szemben előnyben kellene részesíteni.¹⁰ Az amatonormativitással kapcsolatos szakirodalom egyelőre hiányos, ami a társadalomba való mély, kevesek által megkérdőjelezett beágyazódásával függ össze (Görke, 2019).¹¹ Jenkins (2017) egyenesen azt állítja, hogy a tudományos kutatás sem mentes az amatonormativitástól.¹²

Szakedolgozatom terjedelmi korlátai miatt nincs lehetőségem kitérni arra az ellentmondásra, hogy a szexuális és érzelmi kizárólagosság követelménye ellenére a deklaráltan monogám kapcsolatban élők nagy számban követnek el hűtlenséget. Laumann, Gagnon, Michael és Michaels (1994; idézi Drigotas és Barta, 2001) azt találták, hogy az 1933 és 1942 között született férfiak 37%-a és az ugyanebben az időszakban született nők 12.4%-a arról számolt be, hogy megcsalta a partnerét. Ugyanez a szám az 1953 és 1974 között született férfiak esetében 27.6%, míg nők esetében 26.2% volt.

Az interjúalanyaim a szexuális irányultságuk miatt olyan csoportot alkotnak, amelyet az amatonormativitás hátrányosan érint, mivel a szexuális vonzalom teljes vagy részleges hiánya miatt másképpen viszonyulnak a párkapcsolatokhoz, mint egy alloszexuális, ezért számukra nagyobb eséllyel válik láthatóvá az amatonormativitás, aminek következtében elképzelhető, hogy tudatosan reflektálnak rá. (Természetesen az alloszexuálisok között is léteznek csoportok, amelyekre az

¹⁰ „[...] consists in the assumptions that a central, exclusive, amorous relationship is normal for humans, in that it is a universally shared goal, and that such a relationship is normative, in that it *should* be aimed at in preference to other relationship types.” (Brake, 2012, 88–89.)

¹¹ „[...] amatonormativity has not been widely discussed because this assumption is so ingrained in society that few think to question it.” (Görke, 2019, 6.)

¹² „Casual amatonormativity is routine even in scholarly research.” (Jenkins, 2017, 202.)

amatonormativitás negatívan hat. Megint a szakdolgozatom terjedelmi korlátaira kell hivatkoznom, amiért ezzel a kérdéssel sem tudok foglalkozni, ezért csupán a bizonyos kor betöltése után bármilyen okból a barátaikkal egy háztartásban élést választó személyeket és az etikus/konszenzuális non-monogámiát említem, de a sort hosszan lehetne folytatni.)

Ugyan az aszexualitás az elrejtető stigmatizált identitások közé tartozik, az ezzel foglalkozó szakirodalom szerint a hetero- és alloszexista társadalmi környezet ugyanúgy kisebbségi stresszt (Meyer, 1995) jelent az aszexuálisok számára, mint a heteroszexizmus más szexuális kisebbségek számára. Pachankis (2007) szerint azok a személyek is szembesülnek stresszorokkal, akik el tudják rejteni a stigmatizált identitásukat, bár több kutató úgy tartja (Goffman, 1963; Jones és mtsai, 1984; idézi Pachankis, 2007), hogy ők megmenekülnek a láthatóan stigmatizált identitással rendelkező személyeket érő előítéletek és diszkrimináció nagy részétől.

Borgogna és munkatársai (2019) egy egyetemi hallgatók körében végzett kutatás során azt találták, hogy az aszexuálisok szignifikánsan magasabb depresszió- és szorongásszintről számoltak be, mint a heteroszexuálisok. McInroy és munkatársai (2020) erősebb internalizált LMBTQ-fóbiát és rosszabb mentális egészséget állapítottak meg 14 és 19, valamint 20 és 25 év közötti aszexuális fiatalok körében, mint más, nem aszexuális szexuális kisebbségek esetében.

Az ént fenyegető stresszorok kezelésére alkalmazott megküzdési stratégiákon belül Folkman és Lazarus (1988; idézi Lazarus, 1993) nyolc kategóriát különböztetett meg. Ezt a nyolc kategóriát egy-egy példával az alábbi táblázat szemlélteti.

Megküzdési stratégia	Példa
Konfrontáció	Kiálltam magamért.
Eltávolodás	Nem vettem túl komolyan a helyzetet.
Érzelmek és viselkedés szabályozása	Megpróbáltam elrejtetni az érzéseimet.
Társas támogatás keresése	Tanácsot kértem valakitől.
Felelősségvállalás	Rájöttem, hogy én okoztam a problémát.
Elkerülés–menekülés	Elkerültem az embereket.
Problémamegoldás-tervezés	Tervet kovácsoltam, majd véghezvittem.
Pozitív jelentés keresése	Jobb emberré váltam.

1. táblázat
Megküzdési stratégiák

2.1. Egy alig ismert szexuális orientáció

Nem rendelkezünk adatokkal arra vonatkozóan, hogy Magyarországon mennyire ismert az aszexualitás mint szexuális irányultság. Az interneten talált információk alapján feltételezem, hogy a többségi társadalom jóval kevesebb ismerettel rendelkezik az aszexualitásról, mint más nem heteroszexuális szexuális irányultságokról, például a homo- vagy a biszexualitásról.

Az egyetlen magyar aszexuális érdekvédelmi csoport, a Magyar Aszexuális Közösség zárt Facebook-csoportját (<https://www.facebook.com/groups/AszexualisKozosseg> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.] 2014. május 17-én hozták létre, tagjai száma 2020. november 5-én 771. A csoport nyilvános Facebook-oldala, (<https://www.facebook.com/aszexhun> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.] 2018. június 8-án kezdte meg működését, kedvelőinek száma 2020. november 5-én 519. Az oldalon talált információk szerint a Magyar Aszexuális Közösséget 2018. március 26-án jegyezték be egyesületként a bíróságon.

Ezzel szemben a Háttér Társaság, „Magyarország legnagyobb és legrégebb jelenleg is működő leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű, queer és interszexuális (LMBTQI) civil szervezete” (<https://hatter.hu/egyesuletunk> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]) 1995-ben alakult, vagyis tizenkilenc évvel megelőzve az első informális aszexuális csoportot. A Háttér Társaság 2010. augusztus 28-án létrehozott nyilvános Facebook-oldalát (<https://www.facebook.com/HatterTarsasag> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]) 2020. november 5-én 8550-en kedvelték. Ez a szám nagyobb, mint a Magyar Aszexuális Közösség nyilvános oldalát kedvelői számának a tizenhatszorosa.

Amennyiben a két oldal követőinek számát hasonlítjuk össze, szintén nagy eltérést találunk. A Magyar Aszexuális Közösséget 585-en követik, míg a Háttér Társaságot 10146-an, vagyis a Háttér Társaságnak több mint tizenhatször annyi követője van, mint a Magyar Aszexuális Közösségnek.

Egy Google-keresés 2020. november 5-én a *homoszexualitás* keresőszóra körülbelül 170000 találatot adott, a *biszexualitás* keresőszóra jóval kevesebbet, 38700-at, míg az *aszexualitás* keresőszóra csupán 11200-at.

A fentiek véleményem szerint meggyőzően bizonyítják, hogy magyar nyelven jóval könnyebben lehet információkhoz jutni a homoszexualitással és a biszexualitással, mint az aszexualitással kapcsolatban.

2.2. A szexuális irányultságok elkülönítése

Dolgozatomban a Magyar Aszexuális Közösség által is használt aszexualitásdefiníciót alkalmazom, amely szerint egy aszexuális olyan ember, aki nem érez szexuális vonzalmat senki iránt. A Magyar Aszexuális Közösség a legrégebbi és jelenleg legnagyobb online aszexuális közösség, a 2001-ben alapított Asexual Visibility and Education Network (AVEN) angol nyelvű definícióját fordította magyarra¹³.

Az AVEN egyértelművé teszi, hogy az aszexualitás szexuális irányultság, bármilyen más szexuális irányultsághoz hasonlóan a személyiség elidegeníthetetlen része, és nem összekeverendő a cölibátussal, ami a szexuális életről való lemondást jelenti, és tudatos döntésen alapul, vagy olyan betegségekkel, mint például a hipoaktív szexuális vágy zavar. A Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM, magyarul Mentális zavarok diagnosztikai és statisztikai kézikönyve) jelenleg érvényes ötödik kiadása rendellenességként említi a hipoaktív szexuális vágy zavart, míg az aszexualitást nem.¹⁴

A DSM ötödik kiadása szerint azt a férfit, aki hipoaktív szexuális vágy zavarban szenved, szexuális/erotikus gondolatok vagy fantáziák és a szexuális tevékenység iránti vágy tartós, vagy visszatérő deficienciája (vagy hiánya) jellemzi, és ez klinikailag jelentős szenvedést okoz a számára¹⁵ (Gonda Xénia fordítása).

A szexuális vonzalom hiánya nem feltétlenül jelenti azt, hogy valakinek nincsenek erotikus fantáziái, vagy hogy teljesen közömbös a szexuális jellegű cselekedetekkel szemben, csupán azt, hogy a szexuális izgalmát nem irányítja más emberekre. Egy aszexuális is érezhet szexuális vágyat, felizgulhat, végezhet szexuális cselekedeteket, és azokat élvezheti is (Bogaert, 2006).¹⁶

A fentiek alapján egyértelműnek tűnhet, hogy egy aszexuális számára a szexuális izgalom levezetésére az önkielégítés a legegyszerűbb módszer. Yule és munkatársai (2016) nem találtak jelentős eltérést aszexuális és nem aszexuális férfiak maszturbációs gyakorisága között. Ennek

¹³ „An asexual person is a person who does not experience sexual attraction.” (<https://asexuality.org> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]

¹⁴ „Unlike celibacy, which is a choice to abstain from sexual activity, asexuality is an intrinsic part of who we are, just like other sexual orientations. [...] It is important to note that asexuality is different from medical conditions such as Hypoactive Sexual Desire Disorder (HSDD). HSDD is listed in the DSM-V, while asexuality is not.” (<https://asexuality.org/?q=overview.html> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]

¹⁵ „Persistently or recurrently deficient (or absent) sexual/erotic thoughts or fantasies and desire for sexual activity. [...] The symptoms [...] cause clinically significant distress in the individual.” (DSM-5, 2013, 440.)

¹⁶ „[...] some asexual people may still have some level of sexual desire, arousal, and/or activity, and they may even derive pleasure from it; however, they just do not direct or connect that desire/arousal/activity toward or with anyone [...]” (Bogaert, 2006, 244.)

fényében talán nem meglepő, hogy a <https://www.asexualityarchive.com> weboldalon található egy önkielégítési útmutató. Az útmutató írója kétszer is kiemeli, hogy annak, hogy valaki önkielégít-e, semmi köze nincs ahhoz, hogy aszexuális-e.¹⁷

Az is előfordulhat, hogy egy aszexuális mással lép szexuális kapcsolatra, mivel egy szexuális aktust nem csupán a szexuális vonzalom motiválhat. Meston és Buss (2007) 237 okot különített el, amelyek arra indíthatnak valakit, hogy szexuális cselekedeteket folytasson egy másik személlyel. Ezek között az okok között szerepel például a fizikai élvezet, a másik iránti szeretet kimutatása, az érzelmi közelség megélése vagy egy speciális alkalom megünneplése.

Chasin (2015) is megjegyzi, hogy a többi szexuális irányultsághoz hasonlóan az aszexualitást sem a viselkedés határozza meg, és ugyan sok aszexuális tartózkodik a szexuális élettől, mások részt vesznek szexuális aktusokban.¹⁸

Azt is fontos megemlíteni, hogy amennyiben egy aszexuális nem negatívumként éli meg a szexuális irányultságát, a DSM azon kritériuma sem teljesül, hogy klinikailag jelentős szenvedést tapasztaljon meg.

Az aszexualitásra spektrumként tekintek. Azok a személyek, akik ritkán vagy csak bizonyos körülmények között éreznek szexuális vonzalmat, ugyanúgy az aszexuális ernyő alá tartoznak, mint azok, akik soha nem éreznek szexuális vonzalmat. Azokat, akik elvétve éreznek szexuális vonzalmat, szürke aszexuálisnak nevezzük.¹⁹ Azok, akik csak egy erős kötelék kialakulása után éreznek szexuális vonzalmat más iránt, demiszexuálisok.²⁰

¹⁷ „Whether or not you masturbate has absolutely nothing to do with whether or not you’re asexual.” (<https://www.asexualityarchive.com/an-asexuals-guide-to-masturbation/> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]

¹⁸ „[...] just like other sexual orientation categories, asexuality is not determined by behaviour – many asexual/ace people are behaviourally celibate, whereas others participate in [...] sexual contact with [...] partners.” (Chasin, 2015, 169.)

¹⁹ „Those who identify as grey-a experience sexual attraction [...] only rarely or under certain conditions.” (<https://www.dictionary.com/e/gender-sexuality/grey-a/> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]

²⁰ „Demisexuality is [...] characterized by only experiencing sexual attraction after making a strong emotional connection with a specific person.” (<https://www.dictionary.com/e/gender-sexuality/demisexual/> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]

Az aszexuális spektrumot az alábbi táblázat mutatja be:

Az aszexuális spektrum		
Aszexuális	Szürke aszexuális	Demiszexuális
A szexuális vonzalom hiánya.	Ritka szexuális vonzalom.	Szexuális vonzalom jelenléte egy erős kötelék kialakulása után.

2. táblázat
Az aszexuális spektrum

Mint feljebb említettem, azokat a személyeket, akik rendszeresen éreznek szexuális vonzalmat mások iránt, tehát nem az aszexuális spektrumon helyezkednek el, alloszexuálisnak nevezzük. A kifejezés nem feltétlenül jelent önálló szexuális identitást. Az aszexuális közösség hozta létre a görög *allo-* (más) előtag felhasználásával, hogy így hivatkozzanak a nem aszexuális emberekre.²¹ Egy alloszexuális lehet például bi-, hetero-, homo- vagy pánszexuális. A pánszexuális emberek mások iránti szexuális vonzalma nem függ a másik nemétől, tehát egy pánszexuális nemtől függetlenül képes szexuális vonzalmat érezni valaki iránt.²²

Az interneten végzett kutatómunkám során az eddig említett szexuális irányultságokon kívül jóval több meghatározást találtam, amelyet az emberek magukra alkalmaznak, hogy definiálják a szexualitásukat, valamint arra is láttam megszámlálhatatlan példát, hogy a főbb kategóriák – mint például az aszexualitás – alatt úgynevezett mikrocímekkel²³ pontosítják az orientációjuk leírását. Szakdolgozatom keretei között nincs arra lehetőségem, hogy behatóbban foglalkozzak a szexuális irányultságokkal és a mikrocímekkel. A <https://lgbta.wikia.org/wiki/Category:Sexuality> weboldal [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.] átfogó bevezetést nyújt a szexuális orientációk sokszínűségébe.

²¹ „Allosexual [...] refers to people who are not on the asexual spectrum. [...] it describes someone who regularly experiences sexual attraction for others. The term isn't necessarily a sexual identity by itself. It was created by the a-spec community as a way to describe those who are not ace [...]” (<https://lgbta.wikia.org/wiki/Allosexual> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]

²² „[...] characterized by sexual [...] attraction that is not limited to people of a particular gender identity [...]” (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/pansexual> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]

²³ „A micro-label is an identity that fall under an umbrella of a larger identity and cannot stand on its own.” (<https://lgbta.wikia.org/wiki/Micro-Label> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]

2.3. Az osztottvonzalom-modell

Az aszexuális közösség megoszlik azt tekintve, hogy tagjai éreznek-e romantikus vonzalmat mások iránt, tehát hogy tudnak-e szerelmesek lenni vagy nem. Azokat, akik éreznek romantikus vonzalmat, (az *alloszexuális* szó mintájára) akkoromantikusként nevezzük. Egy akkoromantikus személy lehet például bi-, hetero-, homo- vagy pánromantikus. Az, aki nem érez romantikus vonzalmat, aromantikus.

Az aromantikusság az aszexualitáshoz hasonlóan spektrum, mint azt az alábbi táblázat szemlélteti.

Az aromantikus spektrum		
Aromantikus	Szürke aromantikus	Demioromantikus
A romantikus vonzalom hiánya.	Ritka romantikus vonzalom.	Romantikus vonzalom jelenléte egy erős kötelék kialakulása után.

3. táblázat
Az aromantikus spektrum

A szexuális és a romantikus orientáció eltérése miatt aszexuális körökben alkalmazni kezdték az osztottvonzalom-modellt (Split Attraction Model – SAM)²⁴, amely megkönnyíti a vonzalomtípusok elkülönítését. A szexuális és a romantikus vonzalmon kívül bizonyos személyek úgynevezett harmadlagos vonzalomtípusokat (tertiary attraction) is számon tartanak, mint például az esztétikai vonzalom (egy személy külsejéhez való vonzódás) vagy az érzéki vonzalom (a fizikai, de nem szexuális kontaktus vágya valakivel) stb. Ezekről a vonzalomtípusokról a https://lgbta.wikia.org/wiki/Tertiary_Attraction weboldalon [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.] lehet bővebb információt találni.

Azok az emberek, akiknek eltér a szexuális és romantikus orientációja, keresztorientáltak vagy keresztirányultak (cross-oriented). Keresztorientáltak például egy homoromantikus aszexuális, aki a saját neme iránt érez romantikus vonzalmat, de szexuálisan senkihez sem vonzódik. A keresztorientáltság fogalma egy alloszexuális esetében is alkalmazható. Egy biszexuális férfi lehet heteroromantikus, vagyis férfiakkhoz és nőkhez is vonzódik szexuálisan, de csupán az ellenkező nem képviselőibe szeret bele. Egy aromantikus homoszexuális nő szintén keresztorientált, és a példákat még hosszan lehetne folytatni.

²⁴ „[...] the Split Attraction Model [...] separates sexual attraction [...] from romantic attraction [...]” <https://asexuality.org/?q=romanticorientation> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]

Antonsen és munkatársai (2020) foglalkoztak azzal a kérdéssel, hogy az aszexuálisok milyen arányban vallják magukat aromantikusként és alloromantikusként. 1275 adatközlő válasza alapján azt találták, hogy 332-en (26%) aromantikusként és 943-an (74%) alloromantikusként.

2019 végén az ACT Aces közösség (az Ausztráliai fővárosi területen aktív aszexuális érdekvédelmi csoport) néhány önkéntese összeállított egy kérdéssort (<https://www.docdroid.net/Zsq7pZz/act-aces-aseexual-experiences-survey-final-report-pdf> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]). Mindössze a helyi aszexuális közösség tagjainak tapasztalatait szerették volna feltérképezni, és nem számítottak párszáz válasznál többre, de a Google Űrlap, amelyet elküldtek néhány ausztráliai aszexuális csoporthoz, eljutott Ausztrálián kívüli aszexuális szervezetekhez is, és végül 1595 válasz érkezett rá a világ minden tájáról.

Az egyik kérdés a romantikus orientációra vonatkozott. A válaszadók 25%-a felelte azt, hogy aromantikusként, 10%-a azt, hogy demiromantikusként, 7%-uk pedig szürke aromantikusként vallotta magát. 5%-uk nem tudott egyértelmű választ adni (Questioning/Unsure), 3%-uk pedig a *más* (Other) opciót választotta. A fennmaradó 50% különböző alloromantikusként irányultságot adott meg.

2.4. A queerplátói kapcsolatok

Az ember szexuális és romantikus orientációtól függetlenül vágyhat arra, hogy olyan kapcsolatot alakítson ki egy vagy több személlyel, amely szorosabb és mélyebb egy barátságnál, és nagy érzelmi biztonságot nyújt. A queerplátói (queerplatonic) kapcsolat fogalmát az aszexuális és aromantikus közösség hozta létre, hogy megnevezzenek egy olyan kapcsolattípust, amely kívül helyezkedik el a barátság–szerelem dichotómián, és amelyre nem érvényesek a párkapcsolati mozgólépcsőnek (relationship escalator, Gahran, 2017) nevezett, ritkán megkérdőjelezett társadalmi elvárások – az, hogy két ember kapcsolata meghatározott lépések megtétele által halad előre, a partnerek látható mérföldköveket hagynak maguk mögött, és egy meghatározott cél felé törekednek²⁵.

A párkapcsolati mozgólépcső tipikus lépései a következők:

Lépések	A lépések tartalma
kapcsolatteremtés	flörtölés, találkozások, esetleg szexuális kapcsolat
kezdemenyezés	romantikus gesztusok vagy rituálék, szerelem, szexuális kapcsolat (kivéve vallásos vagy konzervatív körökben)
párrá válás	szerelemi vallomás, párként mutatkozás
mintázatok kialakulása	rendszeres közös időtöltések
elköteleződés	közös jövő tervezése
egyesülés	összeköltözés, közös kassza
célbaérés	házasság vagy a kapcsolat jogi formalizálása egyéb módon
hagyaték	közös otthon, gyermekvállalás

4. táblázat

A párkapcsolati mozgólépcső fokai Gahran (2017) alapján

Ezeknek a fokoknak a sorrendje nem szigorúan meghatározott, és az is előfordulhat, hogy egyes párok kihagynak egy-egy fokot. A hagyaték kategóriájába tartozó gyermekvállalás ma már nem kötelező, de társadalmilag erősen elvárt.

²⁵ „The default bundle of societal expectations for intimate relationships. Partners follow a progressive set of steps, each with visible milestones and markers, toward a clear goal.” (Gahran, 2017, 61.)

A queerplátói kapcsolatok fontos jellemzője, hogy nem szerelmen alapulnak, hanem két vagy több ember közötti intenzív – de a szerelemtől eltérő – érzelmeken, erős összetartáson. Egy queerplátói kapcsolat nagy szabadságot ad a partnereknek. Élhetnek együtt, és amennyiben a vonatkozó törvények erre lehetőséget biztosítanak, akár meg is házasodhatnak, vagy bejegyzett élettársi kapcsolatot köthetnek, vállalhatnak gyereket, nyithatnak közös bankszámlát, vehetnek fel együtt lakáshitelt, de akár úgy is dönthetnek, hogy nem teszik meg ezeket a lépéseket.

Két queerplátói kapcsolat akár nagymértékben is eltérhet egymástól. A benne lévő partnerek maguk határozzák meg, hogy mi az, ami mindannyiuknak megfelel. Elképzelhető, hogy bizonyos személyek nyitott queerplátói kapcsolatot tartanak fent, amelyben a partnerek számára közös megállapodás alapján engedélyezett a kívülállókkal fenntartott érzelmi vagy szexuális viszony, míg mások dönthetnek úgy, hogy a kapcsolatukba ez nem fér bele.

A fentiek nagy része természetesen igaz lehet egy romantikus szerelmen alapuló párkapcsolatra is. Még egyszer hangsúlyozom, hogy a queerplátói kapcsolatok csupán abban térnek el az amatonormatív társadalmi berendezkedésben minden ember legfőbb céljának tartott párkapcsolatoktól, hogy nem szerelem az alapjuk. Ettől függetlenül (mint feljebb már utaltam rá) bármilyen romantikus és szexuális irányultságú személyek tarthatnak fenn queerplátói kapcsolatot – még egy alloromantikus is, aki a queerplátói partneréhez nem romantikusan vonzódik, vagyis nem szerelmes belé.

A queerplátói partnerekre gyakran a *cukkini* névvel is hivatkoznak. Ezt a kifejezést az aszexuális és aromantikus közösség hozta létre angol nyelven, mert nem rendelkeztek adekvát megnevezéssel, amelyet a queerplátói kapcsolatban lévő partnerekre tudtak volna alkalmazni. Az eredetileg viccből kitalált szó végül elterjedt a beszélőközösségben.

A queerplátói kapcsolatokról és a cukkinikről a következő linkeken lehet bővebben olvasni: https://lgbta.wikia.org/wiki/Queerplatonic_Relationship [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.] és <http://wiki.asexuality.org/Zucchini> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.].

A Magyar Aszexuális Közösség többször ejtett szót a queerplátói kapcsolatokról a nyilvános Facebook-oldalán. 2020. október 29-én a szerző hozzájárulásával megjelentették a *Meseország mindenkié* című kötetből *Az elrabolt királykisasszony* meséjét (<https://www.facebook.com/notes/1050892565356699> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 15.]), amelyben értelmezésük szerint a három főszereplő queerplátói kapcsolatban él, valamint 2020. október 30-án posztoltak egy fogalomtárat, amelyben többek között a queerplátói kapcsolatokat is definiálták (<https://www.facebook.com/aszexhun/photos/pcb.2817680895175533/2817678031842486> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 15.]).

A queerplátói kapcsolat fogalmának létrehozása egyértelmű szembehelyezkedés az amatonormativitással szemben.

2.5. A szexre vonatkozó attitűdök

Az, hogy valaki hogyan áll hozzá a szexhez, teljesen független a szexuális irányultságától. Mind az aszexuálisok, mind az alloszexuálisok különféleképpen viszonyulhatnak a szexhez a saját személyes életükben és tágabb társadalmi összefüggésben.

Az alábbiakban az AVEN kategorizálását ismertetem (<https://www.asexuality.org/?q=attitudes.html> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]).

A tágabb társadalmi összefüggésben megfigyelhető attitűdöket az AVEN kulturális attitűdöknek nevezi, és három lehetséges hozzáállást különböztet meg. Egy személy lehet szexpozitív (sex-positive), szexneutrális (sex-neutral) és szexnegatív (sex-negative).

Aki szexpozitív, az úgy véli, hogy fontos az átfogó szexuális felvilágosítás és a szexuális egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása. Nincsenek ellenérzései a médiában ábrázolt egészséges szexualitással szemben, elutasítja azt, hogy valakit megszégyenítsenek a szexuális viselkedése miatt, valamint elfogadó az úgynevezett alternatív életstílusokkal (poliamória, nyitott kapcsolatok, BDSM, fetisizmus, szerepjátékok stb.) szemben.

A szexneutrális emberek csupán a szexualitás visszafogott médiaábrázolását tartják elfogadhatónak, nem helyeslik az alapvető ismereteken túllépő szexuális felvilágosítást, és úgy gondolják, hogy az alternatív életstílusoknak a négy fal között kell maradniuk.

Aki szexnegatív, az a médiában fellelhető szexuális tartalmak cenzúrázása mellett teszi le a voksát, meggyőződése, hogy a szex csak elkötelezett párkapcsolatban egészséges, és a szexuális felvilágosítás lebonyolítását a formális oktatás helyett inkább a szülőkre bízna.

Az AVEN a személyes hozzáállások tekintetében is három csoportot különít el. Ezek a csoportok a szexkedvelők (sex-favorable), a szexközömbösek (sex-indifferent) és a szexundorodók (sex-averse/sex-repulsed).

A szexkedvelők csoportjába azok az emberek tartoznak, akik hajlandóak kompromisszumra, amennyiben a szexuális partnerük ezt igényli. Nyitottak arra, hogy módot találjanak arra, hogy fizikailag vagy érzelmileg élvezzék a szexuális aktusokat.

Azok, akik közömbösek a szex iránt, talán készek néha kompromisszumot kötni. Különösebben nem élvezik a szexet sem fizikailag, sem érzelmileg, de nem érinti őket kellemetlenül a szex gondolata. Hajlandóak élvezetet okozni a partnerüknek, de nem tartják az aktust az intimitás elengedhetetlen velejárójának.

Akik undorodnak a szextől, azok viszolyognak attól a gondolattól, hogy szexuális kapcsolatra lépjenek valakivel. Ők nem hajlandóak kompromisszumra.

A kategóriákat nem lehet minden esetben élesen elkülöníteni egymástól, és az is előfordulhat, hogy egy személy a szexualitás különböző formáihoz különféleképpen áll hozzá. Az attitűdök akár változhatnak is az ember élete során, hiszen a hozzáállás kevésbé stabil, mint a szexuális irányultság, bár rendelkezünk adatokkal arra vonatkozóan, hogy elképzelhető, hogy valakinek váratlanul átmeneti vagy tartós változás következik be a szexuális vonzalmában, identitásában és/vagy viselkedésében. Diamond (2016) az ilyen változásra való képességet szexuális fluiditásnak (sexual fluidity) nevezi.²⁶

A kulturális és személyes attitűdök lehetséges kombinációit az alábbi táblázatban foglaltam össze.

	Szexkedvelő	Szexközömbös	Szexundorodó
Szexpozitív	Elfogadja a szexualitást a társadalomban és a saját kapcsolatában.	Elfogadja a szexualitást a társadalomban, de közömbösen áll hozzá a saját kapcsolatában	Elfogadja a szexualitást a társadalomban, de a saját kapcsolatában nem tudja élvezni a szexet.
Szexneutrális	Rendben lévőnek tartja a szex visszafogott ábrázolását és megvitatását a társadalomban, vagy közömbösen áll hozzá, és hajlandó kompromisszumokra a saját kapcsolatában.	Rendben lévőnek tartja a szex visszafogott ábrázolását és megvitatását a társadalomban, vagy közömbösen áll hozzá, és a saját kapcsolatában szintén közömbösen áll hozzá.	Rendben lévőnek tartja a szex visszafogott ábrázolását és megvitatását a társadalomban, vagy közömbösen áll hozzá, de a saját kapcsolatában nem tudja élvezni.
Szexnegatív	Kritikus a társadalomban jelen lévő szexuális nyitottsággal szemben, de hajlandó kompromisszumokra a saját kapcsolatában.	Kritikus a társadalomban jelen lévő szexuális nyitottsággal szemben, de a saját kapcsolatában közömbösen áll hozzá.	Kritikus a társadalomban jelen lévő szexuális nyitottsággal szemben, és a saját kapcsolatában nem tudja élvezni a szexet.

5. táblázat

A szexualitásra vonatkozó kulturális és személyes attitűdök (AVEN)

²⁶ „[...] researchers have documented numerous cases in which individuals report unexpected changes – sometimes transient and sometimes lasting – in their sexual attractions, identities, and/or behaviors. The capacity for such change is denoted sexual fluidity [...]” (Diamond, 2016, 249.)

Az AVEN felosztása mellett bemutatok egy másik kategorizálást is (<https://www.facebook.com/a.aces.page/photos/a.683566205015673/3413679735337626/> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]), amely az Asexual ACES nyilvános Facebook-oldalon található.

Szexpozitív: Általánosságban pozitív attitűd a konszenzuális, biztonságos szexszel szemben.	Szexkedvelő (sex-favorable): Pozitív személyes attitűd a szexszel szemben, vágy a szexre.
Szexneutrális: Sem pozitív, sem negatív vélemény a szexszel szemben.	Szexközömbös (sex-indifferent): Sem pozitív, sem negatív személyes vélemény a szexszel szemben.
Szexnegatív: Általánosságban negatív attitűd a szexszel szemben. Az az elképzelés, hogy a szex rossz, még akkor is, ha konszenzuális és biztonságos.	Szexellenes (sex-averse): Negatív személyes attitűd a szexszel szemben. A szexre irányuló vágy hiánya.
	Szexundorodó (sex-repulsed): A szex gondolata undort vált ki.

6. táblázat

A szexuális attitűdök részletesebb felosztása

Ez a kategorizáció egyrészt más megközelítésből vizsgálja a szexualitáshoz való hozzáállást, másrészt pedig árnyaltabb megkülönböztetésre biztosít lehetőséget a személyes attitűdök terén.

2.6. Új internetes hóbort?

Mivel az aszexualitásról az utóbbi időkhöz keveset lehetett hallani, megkapta az *első internetes orientáció* (The First Internet Orientation) nevet (<http://asexualist.blogspot.com/2009/03/asexuality-first-internet-orientation.html> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]). Az aszexuális közösség tagjai több kísérletet tettek arra, hogy ezt az állítást megcáfolják. Sikerült olyan forrásokat felkutatni, amelyek a világháló megjelenése előtt említettek olyan jelenségeket, amelyeket aszexualitásként lehet interpretálni.

Az AVEN egyik fórumán találtam egy utalást Magnus Hirschfeld német szexológusra (<https://www.asexuality.org/en/topic/98639-indirect-mentions-of-asexuality-in-magnus-hirschfelds-books/?ct=1600895617> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]). Az egyik fórumozó arról számolt be, hogy Hirschfeld Th. Ramien álnéven kiadott *Sappho und Sokrates oder wie erklärt sich die Liebe der Männer und Frauen zu Personen des eigenen Geschlechts?* (1896) című művének bizonyos szakaszait úgy is lehet értelmezni, hogy az aszexualitással foglalkoznak.

Az általam példaként hozott rövid részletben nem a vonzalomról van szó. Hirschfeld azt állítja, hogy léteznek személyek, akikből teljesen hiányzik a nemi vágy²⁷. A szóhasználat eltérése miatt véleményem szerint nehezen megítélhető, hogy ez a megjegyzés csupán az aszexualitásra vonatkozhat-e, vagy alacsony libidójú alloszexuálisokat is magában foglal, de ez a kategória párhuzamba állítható a ma aszexuálisnak nevezett szexuális irányultsággal.

Alfred Kinsey amerikai biológus és szexológus 1948-ban alkotta meg az azóta elhíresült skáláját, amelyen 0-val jelölte a kizárólag heteroszexuális, 6-tal pedig a kizárólag homoszexuális személyeket. Ezen a skálán nem lehet elhelyezni az aszexuálisokat. Kinsey kialakított egy külön kategóriát is, amelyet X csoportnak nevezett el. Ebbe a csoportba azokat sorolta, akiknek nincsenek szocio-szexuális kapcsolataik és reakcióik²⁸.

Egy aszexuálisnak ugyan lehetnek szexuális kapcsolatai és reakciói, ugyanúgy, ahogyan elképzelhető, hogy egy alloszexuálisnak különböző okokból kifolyólag nincs (és soha nem is volt) szexuális kapcsolata senkivel sem, de Kinsey rendszerében az X csoport feleltethető meg a legjobban az aszexualitásnak, bár mint Lehmilller (2018) is megjegyezte, a Kinsey-skála talán nem elég az aszexualitás pontos osztályozásához²⁹.

²⁷ „Es giebt Individuen mit garnicht vorhandenen geschlechtlichen Begehren (Anästhesia sexualis) [...]” (Ramien, 1896, 6.)

²⁸ „No socio-sexual contacts or reactions” (<https://kinseyinstitute.org/research/publications/kinsey-scale.php> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]

²⁹ „[...] the Kinsey Scale may not be sufficient for accurate classification of asexuality.” (Lehmilller, 2018, 359.)

A *The Asexual Manifesto* (Orlando, 1972) aszexualitásdefiníciója szinte teljes egészében megegyezik az AVEN jelenleg használatos definíciójával, bár az írás csak a nőkkel foglalkozik, a férfiakra nem tér ki. Orlando szerint az *aszexuális* melléknév nem azt jelenti, hogy valakinek az életében nincs jelen a szex, csupán azt, hogy az illető nem kapcsolódik senkihez szexuálisan. Ez nem zárja ki az önkielégítést, csak azt jelenti, hogy amennyiben valakinek vannak szexuális érzései, a kifejezésükhöz nincs szüksége egy másik személyre. Orlando az aszexualitást önmagában álló szexualitásnak tartja.³⁰

Myra T. Johnson (1977) aszexuális és autoerotikus nőkről ír. Szerinte az aszexuális nőknek egyáltalán nincsenek szexuális vágyaik, míg az autoerotikus nők rendelkeznek ilyen vágyakkal, de inkább egyedül elégítik ki őket.³¹ Ugyan Johnson sem a vonzalomról ír, mindkét kategóriája egybeeshet az aszexualitás kategóriájával.

Storms (1978) kialakított egy kétdimenziós modellt, amelyben helyet kaptak az aszexuálisok is. Storms az eredeti modelljében anerotikusnak (anerotic) nevezte azokat a személyeket, akik mind a hetero-, mind a homoerotikus fantáziák skáláján alacsony értékeket értek el, és őket az aszexuálisokkal azonosította. 1980-ban már magában a modellben is az *aszexuális* kifejezést használta.

A fenti példák meggyőzően bizonyítják, hogy az aszexualitás már jóval az internet elterjedése előtt létezett, bár Brotto és Yule (2017) megjegyzi, hogy 2004 előtt az *aszexualitás* kifejezést elsősorban egysejtű szervezetek szaporodásával kapcsolatban használták³². A 2004-es dátummal Bogaert egy cikkére utalnak, amellyel a következő fejezetben foglalkozom.

³⁰ „Asexual”, as we use it, does not mean “without sex” but “relating sexually to no one”. This does not [...] exclude masturbation but implies that if one has sexual feelings they do not require another person for their expression. Asexuality is, simply, self-contained sexuality.” (Orlando, 1972, 2.)

³¹ „[...] the asexual woman [...] has no sexual desires at all [...] the autoerotic woman [...] recognizes such desires but prefers to satisfy them alone [...]” (Johnson, 1977, 99.)

³² „Prior to 2004, asexuality was a term that was largely reserved for describing the reproductive patterns of single-celled organisms.” (Brotto és Yule, 2017, 619.)

2.7. Előfordulási gyakoriság

Nincsenek pontos adataink arról, hogy a népesség hány százaléka vallja magát aszexuálisnak, arra vonatkozóan viszont rendelkezünk információval, hogy az emberek milyen arányban számolnak be arról, hogy nem éreznek szexuális vonzalmat mások iránt, bár ez az információ időben és térben korlátozott, és mint a későbbiekben bemutatom, több szempontból is kétségek merülhetnek fel a megbízhatóságával kapcsolatban.

Bogaert 2004-ben megvizsgált egy felmérést, amelyet 16 és 59 év közötti nagy-britanniai lakosok körében végeztek valószínűségi mintán (Johnson és mtsai., 1994). Az érdekelte, hogy az alanyok mit válaszoltak arra a kérdésre, hogy milyen nem(ek) iránt éreztek életük során szexuális vonzalmat. A válaszlehetőségek között egy olyan opciót is lehetett választani, hogy „Soha nem éreztem szexuális vonzalmat senki iránt”³³.

A 18572 válaszadó 1,05%-a nyilatkozott úgy, hogy soha nem érzett szexuális vonzalmat senki iránt sem. A nemek szerinti bontást az alábbi táblázat mutatja.

	Férfiak	Nők
Szexuális vonzalom	7932	10445
Szexuális vonzalom hiánya	57	138

7. táblázat

Szexuális vonzalom jelenléte és hiánya nagy-britanniai lakosok önbevallása alapján (Bogaert, 2004)

Mint látható, több nő számolt be arról, hogy még soha nem érzett szexuális vonzalmat, mint férfi. A nemek közti különbség magyarázatára Bogaert több elképzelést is felvetett. Az egyik elgondolása az, hogy az eltérő számok azokat a nemi szerepeket és/vagy szexuális stratégiákat tükrözhetik, amelyek szerint a férfiak szexuálisabbak a nőknél, vagy legalábbis ezt várják el tőlük³⁴.

Bogaert kiemeli, hogy az eredményekre hatással lehetett az, hogy a kérdéseket személyes interjúk keretein belül tették fel, így előfordulhat, hogy bizonyos válaszadók a válaszaikat a feltételezett társadalmi elvárásoknak megfelelően alakították, és nem vallották be, hogy nem vonzódnak senkihez szexuálisan.

³³ I have never felt sexually attracted to anyone at all.

³⁴ „This difference may be a reflection of gender roles and/or sexual strategies in which men are or at least are expected to be more sexual than women.” (Bogaert, 2004, 284.)

Arról sem szabad elfeledkezni, hogy a szexualitással foglalkozó kutatásokban való részvételre nagyobb számban mondanak igent olyan emberek, akik több szexuális tapasztalattal rendelkeznek (például Morokoff, 1986; Bogaert, 1996; idézi Bogaert, 2004). Amennyiben az aszexuálisok életében a szexualitás kevésbé van jelen, mint az alloszexuálisok életében, elképzelhető, hogy kisebb számban vállalkoznak arra, hogy a szexualitásukkal kapcsolatos kérdéseket válaszoljanak meg.

Az aszexuálisok aránya nemcsak a fent felsorolt okok miatt lehet magasabb, mint a népesség nagyjából 1%-a, hanem azért is, mert – ahogy Chasin (2011) is felhívja rá a figyelmet – Bogaert csak azokat a személyeket sorolta be az *aszexualitás* kategóriájába, akik soha nem éreztek szexuális vonzalmat. A vizsgálatában egyrészt nem tudta azonosítani azokat, akik éreznek szexuális vonzalmat, de ritkán (vagyis az aszexuális ernyő alá tartoznak, lehetnek például szürke aszexuálisok vagy demiszexuálisok), másrészt pedig azokról sem ejt szót, akik az adatfelvétel időpontja előtt éreztek szexuális vonzalmat, de a szexuális vonzalmuk megszűnt.³⁵

³⁵ „[...] this figure refers specifically to people who have *never* experienced sexual attraction, excluding people who experience sexual attraction rarely, as well as those who no longer experience such attractions.” (Chasin, 2011, 713.)

2.8. Előítéletek és sztereotípiák

Az aszexuálisok kisebbségi csoportot alkotnak, és ugyan nagyrészt láthatatlanok, nem érezhetik magukat biztonságban a többségi társadalom előítéleteitől és sztereotípiáitól.

MacInnis és Hodson (2012) egy heteroszexuális kanadai egyetemisták körében folytatott vizsgálat során arra az eredményre jutottak, hogy az adatközlők a saját csoportjukat ítélték meg a legpozitívabban. A szexuális kisebbségek közül a homoszexuálisokhoz álltak a legpozitívabban, majd őket követték a biszexuálisok. Az aszexuálisokkal szembeni attitűdök voltak a legnegatívabbak, ami azt jelzi, hogy az antiaszexuális előítélet (antiasexual bias) erősebb a homo- és a biszexuálisokkal szemben táplált előítéleteknél.

Az adatközlők a négy csoport közül az aszexuálisokat tartották a legkevésbé „emberinek” két különböző aspektusból is. A dehumanizáció (Haslam, 2006, idézi MacInnis és Hodson, 2012) végbement egyrészt a csak emberekre jellemző jegyek tekintetében (olyan jegyek, amelyek megkülönböztetik az embereket az állatoktól, például kifinomultság, kultúra), másrészt az emberi természet szempontjából (melegség, individualitás stb.).

Az adatközlők a szexuális kisebbségek közül előnyben részesítették a homoszexuálisokkal való kontaktust, és a biszexuálisokat és az aszexuálisokat egyformán akarták kerülni.

Ami a diszkriminációs szándékokat illeti, eltérő mintázat rajzolódott ki. A heteroszexuális adatközlők a saját csoportjuknak adtak volna ki a legszívesebben szobát, és szintén a saját csoportjukat foglalkoztatták volna a legszívesebben, ezután jöttek a homo- és aszexuálisok. A legkevésbé preferált csoport itt a biszexuálisok voltak.

A kutatás során bebizonyosodott, hogy az antiaszexuális előítélet nem áll összefüggésben a szinglizmussal, azaz az egyedülállókkal szembeni előítéletekkel, amely DePaulo and Morris (2005) szerint (idézi MacInnis és Hodson, 2012) gyakori, problematikus, de kevésbé elismert jelenség.

Annak érdekében, hogy megvizsgálhassák az aszexuálisokkal szembeni előítéleteket egy olyan mintán is, amely nem csupán egyetemistákból áll, és ahol több a férfi résztvevő, MacInnis és Hodson (2012) egy másik kutatást is elvégeztek.

A heteroszexuális adatközlőknek, akiknek a 98%-a Kanadában vagy az Egyesült Államokban lakott, egy online kérdőívre kellett válaszolniuk. Itt már nem csupán a fent említett négy szexuális irányultsághoz való hozzáállást vizsgálták. Ötödikként a szapioszexuálisok csoportját emelték be a kutatásba. Mint korábban, most is definiálták mindegyik szexuális irányultságot. A szapioszexuálisokat olyan személyekként határozták meg, akik az emberi elméhez vonzódnak

szexuálisan. Folytatnak szexuális tevékenységeket, de szexuális partnereik legizgatóbb tulajdonságának az intelligenciát tartják.³⁶

Az eredmények a második vizsgálatban is hasonlóan alakultak, mint az elsőben. Az aszexuálisok negatívabb megítélés alá estek, mint a homo- és biszexuálisok.

Azért, hogy ki tudják zárni azt, hogy az aszexuálisokkal szembeni előítélet egy viszonylag ismeretlen szexuális kisebbséggel szembeni előítéletet tükröz, a kutatók rákérdeztek arra, mennyire ismertek az adatközlők előtt a vizsgált csoportok. A legismertebb csoportnak nem meglepő módon a heteroszexuálisok csoportja bizonyult, őket követték a homo-, majd a biszexuálisok. Az aszexuálisok a negyedik helyre kerültek, és a várakozásoknak megfelelően kiderült, hogy a szapioszexuálisok a legkevésbé ismertek.

Annak ellenére, hogy az adatközlők jobban ismerték az aszexuálisokat, mint a szapioszexuálisokat, mégis az aszexuálisokra tekintettek a legnegatívabban, ami bizonyítja, hogy nem az ismeretlenség okozta az előítéleteiket, hiszen akkor a legrosszabb megítélésű csoport a szapioszexuálisok lettek volna.

Magyarországon Misits Éva (2011) vizsgálta az aszexualitással kapcsolatos attitűdöket. Internetes szövegek elemzése során arra jutott, hogy a magyar internethasználók többsége problémaként, betegségként, rendellenességként kezeli az aszexualitást.

Az ELTE Alkalmazott nyelvészet mesterszakán írott szakdolgozatomban, amelyet a bevezetőben említettem, én is olyan eredményeket kaptam, amelyek alátámasztják a Misits által elmondottakat.

A Magyar Aszexuális Közösség 2018. július 20-án megjelentetett egy huszonöt állítást tartalmazó bingót a nyilvános oldalukon (<https://www.facebook.com/aszexhun/posts/2152838541659775> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 10.], amelynek angol nyelvű eredetije Julie Sondra Decker blogjáról és 2014-es, aszexualitásról szóló könyvéből származik. (Az angol nyelvű eredetit lásd az 1. mellékletben.) Ebben a bingóban olyan értetlenkedő, gúnyos vagy sértő megjegyzések olvashatók, amelyeket aszexuális személyek hallanak a szexuális irányultságukra vonatkozóan mind alloszexuálisoktól, mind aszexuálisoktól.

Ezek a kommentárok szintén egyértelműen azt mutatják, hogy a többségi társadalom meglehetősen negatív hozzáállást tanúsít az aszexuális közösséggel szemben. Az ELTE Alkalmazott nyelvészet mesterszakán írott szakdolgozatomban többek között azt a célt is kitűztem magam elé, hogy behatóan foglalkozzam a bingóban található megjegyzésekkel. Megállapítottam, hogy mindegyiket be lehet sorolni egy-egy mikroagresszió-altípusba.

³⁶ „*Sapiosexuals*: People who are sexually attracted to the human mind. They engage in sexual activity, but find intelligence to be the most arousing quality of their sexual partners.” (MacInnis és Hodson, 2012, 735.)

Ezek a mikroagressziók a következők (Sue és mtsai, 2007): mikrotámadás (microassault), mikrosértés (microinsult) és mikroinvalidálás (microinvalidation).

Capodilupo és Sue (2013) szerint bármilyen átgondolatlan, szándékos vagy szándékolatlan, akár ártalmatlannak vélt megnyilatkozás lehet mikroagresszió, amennyiben lekicsinylő, megalázó üzenetet közvetít egy csoport felé. Ennek a csoportnak a tagjai tartozhatnak például egy bizonyos valláshoz, szexuális vagy nemi kisebbséghez, élhetnek fogyatékossgal stb. A mikroagressziók rendkívül nagy károkat tudnak okozni az áldozatnak, alááshatják a testi és/vagy lelki egészségét.

A következő oldalon látható aszexuális bingó mondatai romboló hatással lehetnek egy aszexuális énképére, önbizalmára és mentális egyensúlyára még abban az esetben is, ha az illető aszexuális nem tudatosítja magában, hogy verbális agresszió érte.

♥ ♠ **Aszexuális** ♠ ♥

B I N G Ó

Kár, mert nagyon szexi vagy.	Gyerekkorodban biztosan szexuálisan zaklattak.	Szuper, hogy a nagy Ő-nek tartogatod magad.	Csak még nem találkoztál a megfelelő partnerrel.	Nem tudhatod, hogy aszexuális vagy, ha szűz vagy.
Ha kipróbáltad, és nem tetszett, akkor rosszul csináltad.	Ha undorodsz a szextől, terápiára van szükséged.	Titokban meleg vagy.	Az aszexualitás a csúnya emberek kifogása.	Nem lehetsz aszexuális, ha szoktál önkielégíteni.
Biztosan most ért véget egy rossz kapcsolatod.	Majd kinövöd.	Nézzed meg a hormonjaidat!	Ha tényleg szerelmes leszel, akkor majd akarsz szexelni.	De az emberek azért vannak, hogy szaporodjanak!
Ezt igazából „önmegtartóztatásnak” nevezik.	Nem lenne semmi kifogásod a szex ellen, ha kikezdené veled egy szexi sztár.	Tuti szociopata vagy. Vagy csak simán kocka.	Csak szégyenlős vagy, vagy félsz valamitől. Az aszexualitást csak kifogásnak használod.	Én meg tudnálak gyógyítani. Adj egy esélyt!
Biztos soha nem volt még orgazmusod.	Mindenkinek szüksége van szexre. Elnyomod a vágyaidat.	Fogalmad sincs, mit hagysz ki.	Azt hiszed, erkölcsösebb vagy mindenki másnál?	Erre már vannak gyógyszerek.

Forrás: juliesondradecker.blogspot.com/2014/09/asexual-bingo-on-salon.html

Fordítás és design: Magyar Aszexuális Közösség

3. A KUTATÁS

3.1. Módszertan

A kutatás során arra kerestem választ, hogy a magyarországi aszexuális közösség tagjai milyen mértékben számolnak be az őket hátrányosan érintő heteroszexizmusról és alloszexizmusról, mennyire van jelen a gondolkodásukban az internalizált heteroszexizmus és alloszexizmus, valamint hogy milyen hatással van rájuk az amatonormativitás.

Herek (1995) kettős felosztását (pszichológiai és kulturális heteroszexizmus) az általam vizsgált szexuális irányultságra alkalmazva az alloszexizmusnak két válfaját feltételezem: a kulturális és pszichológiai alloszexizmust. Kulturális alloszexizmus például az, amikor egy jogrendszer a házasságok érvényességét a felek közti szexuális kapcsolattól teszi függővé. Pszichológiai alloszexizmus többek között az, amikor egy nem alloszexuális embert lenéznek, kigúnyolnak a szexuális irányultsága miatt. Az egyik kutatási kérdésem arra irányult, hogy az adatközlőim az alloszexizmusnak két változatáról milyen mértékben számolnak be.

Arra is kíváncsi voltam, hogy az interjúalanyaim milyen megküzdési stratégiákat alkalmaznak a kisebbségi stressz kezelése érdekében.

Ezeket a kérdéseket félig strukturált interjúk segítségével akartam megvizsgálni, hogy az engem érdeklő témákat minél alaposabban körül tudjam járni. Emellett a munka során meg akartam őrizni a rugalmasságomat, hogy amennyiben bármilyen új nézőpont felmerül, tudjak vele foglalkozni.

Mint Babbie (2001, 336.) írja, „[...] a kvalitatív interjú olyan interakció a kérdező és a kérdezett között, amelyben a kérdező ugyan tudja előre, hogy körülbelül mit szeretne megtudni, terve azonban sem az egyes kérdések konkrét megfogalmazására, sem a kérdések pontos sorrendjére nem terjed ki”.

Steinar Kvale metaforájával élve (1996, idézi Babbie, 2001) „utazó” módjára vándoroltam egy tájon, és beszélgetésbe elegyedtem az interjúalanyaimmal. Kérdéseket tettem fel nekik, hogy kiderítsem, milyen történeteik vannak, és miként vélekednek az életükről.

Mint Atkinson (2012) megjegyzi, az emberek történetmesélő faj, a vérükben van a történetmesélés. Kíváncsi voltam, hogy az interjúalanyaimnak milyen történeteik vannak a saját szexuális irányultságukkal és annak megélésével kapcsolatban. Atkinsonnak igaza van, amikor azt mondja, hogy az elbeszélő személyes világának feltárulásával párhuzamosan az interjú készítőjének nagyobb világok felfedezésére is módja nyílik.

Az interjúk során rengeteg intim témát érintettünk, olyan bizalmas információk birtokába jutottam, amelyekre a kérdéssor összeállításakor nem feltétlenül számítottam. A beszélgetések alatt végig arra törekedtem, hogy megfogadjam Atkinson tanácsát, és érzékenyen, tisztelettel viszonyuljak azok felé, akik megnyíltak előttem, és akiknek a gondolataiba és életébe betekinhettem.

A toborzó ismertetőt (2. melléklet) 2020. október 18-án posztoltam a Magyar Aszexualis Közösség zárt Facebook-csoportjában. A felhívásomra tizenketten jelentkeztek. Egyeztetési nehézségek miatt csupán tíz interjú valósult meg. Négy interjút személyesen vettem fel, hatot pedig telekommunikációs eszközök (Skype és Facebook Messenger) segítségével.

Az interjúkat minden esetben a tájékoztató és beleegyező nyilatkozat (3. melléklet), valamint az adatkezeléshez való hozzájárulás (4. melléklet) aláírása után kezdtük meg. A legrövidebb interjú 23 percig tartott, a leghosszabb valamivel több mint egy óráig.

Az interjúvázlatot az 5. melléklet tartalmazza.

Az interjúkat hangrögzítővel felvettem, majd a felvételeket elektronikusan átírtam, és a hangfelvételeket ezután megsemmisítettem.

Az interjúalanyok közül ketten külföldön élnek, nem Magyarországon. Úgy döntöttem, az ő válaszaikat is felhasználom az elemzés során, mert mindketten Magyarországon születtek, és az életük nagyobb részét Magyarországon töltötték, tehát hozzá tudnak járulni a magyarországi aszexualis közösséggel kapcsolatos ismereteink bővítéséhez.

3.2. Az interjúalanyok

Az interjúk elején felvettem négy adatot. Ezek a következők voltak: nem, kor, lakóhely és foglalkozás. Ezeket az információkat az alábbi táblázatban foglaltam össze. Az interjúalanyoknak az anonimitásuk megőrzése érdekében álnevet választottam.

Név	Az interjúfelvétel módja	Nem	Kor	Lakóhely	Foglalkozás
Kamilla	személyes	nem-bináris, biológiailag nő	22	Debrecen és Budapest	mérnökinformatikus egyetemi hallgató
Amanda	Skype	nő	36	Budapest	eladó/üzletvezető
Evelin	Facebook Messenger	transz nő	34	Budapest	informatikus
Virág	Skype	nő	27	Miskolc	HR asszisztens
Eszter	Skype	nem-bináris, biológiailag nő	30	Belfast (2015-ben költözött el Magyarországról)	angol-magyar fordító és tolmács
Tibor	Skype	transz férfi	30	Budapest	állatorvos és középiskolai tanár (biológia és kémia)
Béla	személyes	férfi	37	Szentendre	banki szoftverekkel kapcsolatos tanácsadás
Jolán	Skype	nő	57	Aberdeen (2016-ben költözött el Magyarországról)	idősgondozó
Mónika	személyes	nő	38	Budapest	idősgondozó
Lilla	személyes	nő	20	Baja	eladó egy ajándékboltban és szinkronsínésznek tanul

8. táblázat
Az interjúalanyok

Ami első pillantásra feltűnő, az a férfiak alulreprezentáltsága a mintában. Az interjúalanyok alacsony száma miatt ebből nem tudok messzemenő következtetéseket levonni, de az felmerült

bennem, hogy az egyik lehetséges magyarázat az, hogy az alloszexizmus a férfiakat jobban nyomasztja, mint a nőket, ezért egy férfi nehezebben bújik elő aszexualisként, vagy akár vallja be magának, hogy aszexuális, és még ha elő is bújt, és csatlakozott is egy aszexuális közösséghez vagy szervezethez, vonakodik nyíltan beszélni a szexuális irányultságáról. Hasonló magyarázatot Bogaert (2004) is felvetett, amikor megindokolta, hogy miért talált kevesebb férfit, mint nőt, aki azt vallotta, hogy még soha nem érzett szexuális vonzalmat senki iránt sem.

Ezzel párhuzamosan egy nő talán azért fogadhatja el könnyebben azt, hogy aszexuális, mert a nőkkel szemben gyakran fogalmazódik meg az az elvárás, hogy legyenek szexik, de ne legyenek szexuálisak (Wade, 2016)³⁷. Ugyan ez a megállapítás az amerikai kultúrára vonatkozik, elképzelhető, hogy Magyarországon is hasonló társadalmi imperatívusz van érvényben.

Az adatközlőim között ketten transzneműek, ketten pedig nem-bináris személyek. Mint Chasin (2011) megjegyzi, elképzelhető, hogy az aszexuálisok statisztikailag nagyobb valószínűséggel határozzák meg magukat transzneműként, vagy vallanak olyan nemi identitást a magukénak, amely túlmutat a *férfi* és *nő* kategóriákon.³⁸ Szakdolgozatomban terjedelmi korlátok miatt nem foglalkozom a szexuális irányultság és a nemi identitás egymáshoz való viszonyával, de ez a kérdés mindenképpen figyelmet érdemel, és lehetséges jövőbeli kutatási irányynak tartom.

³⁷ „[...] the expectation that women be sexy, but not sexual [...]” (Wade, 2016, 229.)

³⁸ „It is conceivable that asexual individuals are statistically more likely to be trans-identified or to claim a gender identity beyond simply *man* or *woman* [...]” (Chasin, 2011, 716.)

3.3. Az interjúalanyok aszexualitásértelmezése

Mivel a toborzást a Magyar Aszexualis Közösség Facebook-csoportjában végeztem, és a toborzó ismertetőben kifejtettem, hogy az interjú keretein belül az adatközlők aszexualitással kapcsolatos tapasztalataira fogok rákérdezni, abban biztos voltam, hogy mindegyik interjúalanyom az aszexualis spektrumon helyezi el magát, de Chasinre (2013) támaszkodva úgy véltem, hogy az aszexualitásdefinícióik különbözni fognak³⁹. Ez az előfeltevésem be is igazolódott.

Az interjúk elemzése alapján két felfogást tudtam megkülönböztetni. Az egyik csoport tagjai (hét fő) a szexuális vonzalom teljes vagy részleges hiánya alapján definiálták magukat aszexualisként, a másik csoportba tartozók (három fő) pedig a szexhez való hozzáállásuk alapján. Ők a szexuális aktus iránti érdektelenségüket emelték ki. A második csoportban két alkategóriát alakítottam ki annak megfelelően, hogy az adatközlőim bármilyen szexuális aktus vagy csupán a szexualitás bizonyos formái iránt közömbösek.

Öten egyértelműen úgy nyilatkoztak, hogy azért tartják magukat aszexualisnak, mert egyáltalán nem éreznek szexuális vonzalmat mások iránt. Béla is kiemelte a szexuális vonzalom hiányát, de megjegyezte, hogy úgy gondolja, rá az enyhe szexuális vonzalom a jellemző.

Virág hosszasan magyarázta, mit jelent számára az aszexualitás.

„Aszexualisnak gondolom magam, idézőjelesen [...], más emberek, igazából férfiak... hogy fogalmazzak... vonzónak találok dolgokat, például kék szem, sötét haj stb. De az, hogy most ténylegesen... Igazából szépnek találok őket, már ha lehet így fogalmazni férfiak terén, de az, hogy most szexuális kapcsolatot velük vagy többet, mint barátság, így a huszonhét évem alatt még nem volt rá példa, hogy bárkinek sikerült volna ezt elérnie nálam.”

Ugyan Virág nem használta a *szexuális vonzalom* kifejezést, szavaiból az tűnik ki, hogy csupán esztétikai vonzalmat érez mások iránt, szexuálisat nem.

Őket hetüket soroltam abba a csoportba, amelynek a tagjai a szexuális vonzalom teljes vagy részleges hiányaként definiálták az aszexualitást. A maradék három interjúalanyom abba a csoportba került, amelynek a tagjai a szexhez való hozzáállásuk alapján sorolják magukat az aszexualisok közé.

Evelin Virághoz hasonlóan hosszú választ adott a szexuális irányultságára vonatkozó kérdésemre. Elmondta, hogy cisz- és transznemű nőkhöz vonzódik, de mivel „[...] szexuális irányultságban

³⁹ „[...] it is evident from writing and other forms of self-expression by asexuals [...] that diverse asexuals derive different meaning from being asexual and that there is considerable nuance of variation in how to be part of the asexual community.” (Chasin, 2013, 406.)

kink vonalak is erősen dominánsak, meghatározóak, ennek folyományaként a vanilla szexualitás⁴⁰ elég csekély mértékben” érdeklí, ezért érzi úgy, hogy az ő esetében a *szürke aszexuális* címke a legmegfelelőbb, bár nem illik rá teljesen.

„[...] ez úgy van, hogy aromantikus nem vagyok, viszont a szexualitás már bonyolultabb. [...] engem a hagyományos szexualitás és pláne a behatolós nem érdekel. [...] alapvetően általában maga a szexualitás lélektelenül engem nem vonz, nem érdekel. Viszont ha van egy erős romantikus vonzalom, és mellé teljesül a kinky dolog is, a különleges szexualitás, akkor viszont igencsak... hát szóval ott tud forni a vérem. A szürke valamennyire megfelelő, viszont úgy gondolom, hogy némiképp ez behatároló, de ahhoz vagyok a legközelebb.”

Jolán a szexuális irányultságáról azt mondta, hogy vagy aszexuális vagy pánszexuális. Amikor megkértem, hogy ezt fejtsse ki bővebben, a következőt válaszolta: „Először is nem érdekel a szex. Úgy magamtól. Nem is jutna eszembe egyébként. Volt ez alól kivétel életem során, de általában nem érdekelt sosem a szex, és az sem érdekelt, hogy a partnerem milyen nemű. Nem ez alapján döntöttem sohasem, hanem mindig a személyisége érdekelt valakinek, és az teljesen mindegy volt, hogy hogy néz ki. [...] És mivel mindegy, hogy hogy néz ki, az is mindegy, hogy fiúnak vagy lánynak néz ki, és mivel a szex nem nagyon érdekelt, ezért az sem érdekelt, hogy mi van a nadrágjában.”

Mónika azt mondta magáról, hogy „[a]bból a szempontból, amiből most vizsgáljuk [...] aszexuális, de amúgy heteroszexuális és -romantikus”. Amikor rákérdeztem, hogy ez mit jelent a számára, így felelt: „Nincsen ilyen drive-om. Úgy értem, hogy nem motivál egy kapcsolat kialakításában a szexualitás. Nem érzem azt, hogy ez nekem hozzáadna az életemhez, vagy bármihez szükségem lenne ehhez.”

⁴⁰ A *vanilla szex* kifejezés azt írja le, amit egy kultúra standard vagy konvencionális szexuális viselkedésnek tart. Különböző kultúrák, szubkultúrák és személyek különféle elképzelésekkel rendelkeznek azt illetően, hogy ez mit jelent. Gyakran olyan szexként értelmezik, amely nem foglal magába olyan elemeket, mint a BDSM, kink vagy fétis. „Vanilla sex [...] is used to describe what a culture regards as standard or conventional sexual behavior. Different cultures, subcultures, and individuals have different ideas about what constitutes this type of sex. Often it is interpreted as sex that does not involve such elements as BDSM, kink, or fetish activities.” (https://lgbt.wikia.org/wiki/Vanilla_sex [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 6.]

A megállapított kategóriákat az alábbi táblázattal szemléltetem:

Szexuális vonzalom teljes vagy részleges hiánya	A szexualitás iránti közömbösség	
	Vanilla szex iránti közömbösség	Bármilyen szexuális aktus iránti közömbösség

9. táblázat

Az interjúalanyok aszexualitásértelmezése

Az, hogy valaki, aki az aszexualis spektrumon helyezi el magát, de idegenkedik attól, hogy ezt a szexuális vonzalom hiánya alapján tegye, és inkább a szexualitással kapcsolatos attitűdjeivel hozza összefüggésbe, levezethető az internalizált alloszexizmusból, hiszen így az illető továbbra is a többséget kitevő alloszexualisokhoz tudja sorolni magát. Emellett természetesen akár arról is lehet szó, hogy valaki számára az aszexualitás valóban nem a szexuális vonzalom hiányát jelenti, hanem a szexszel kapcsolatos közönyt vagy érdektelenséget.

3.4. Az aszexuális identitás kialakulása

Az aszexuálisok szexuális identitása késleltetetten fejlődik ki az őket körülvevő hetero- és alloszexista környezet miatt. Ez az interjúalanyaim esetében is így történt kivétel nélkül. Mindegyikük egy hosszabb folyamat végén jött rá, hogy az aszexuális spektrumon helyezkedik el. Az alábbi táblázat mutatja, hogy az adatközlőim hány éves korukban jöttek rá, hogy aszexuálisok:

Kor	Adatközlők száma
18 körül	1
20-25	4
30-35	3
37 körül	1
50 után	1

10. táblázat

Az aszexuális identitás kialakulása

Kamilla 2018-ban fogalmazta meg magában, hogy aszexuális: „Első körben úgy voltam vele, hogy [...] biztos nem. [...] eszembe jutott kósza gondolatként valami, és nem is igazán tudtam, mit jelent ez az egész, és elkezdtem kitöltögetni kvízeket, mert nyilván az egy nagyon megbízható forrása az információknak, és amikor már három-négy is ugyanazt hozta ki, akkor elgondolkoztam, hogy lehet, hogy ebben van valami, és elkezdtem utánaolvasni. És ez 1%-a a népességnek, á, ebben úgysem vagyok benne, az 1% nagyon kevés. Aztán minél többet gondolkodtam rajta, annál biztosabb lettem benne.”

Amanda talán két-három éve tisztázta magában, hogy aszexuális, de nem tudna „egy konkrét dátumot kipickelni erre”. Miután lezárult az utolsó kapcsolata, önvizsgálatba kezdett, „[...] hogy így mi a helyzet, mi nem stimmelt, [...] és ebben a keresésben jött szembe az a kifejezés, hogy *aszexualitás* [...], és aztán így szépen lassan próbálgattam ezt a kifejezést, hogy igen, lehet, hogy ez van, akkor valószínű, hogy ez van, ez is stimmel, az is stimmel, tehát eltelt egy idő, amíg ezt kimondtam magamban.”

Eszter sem emlékezett pontosan, mikor kezdte magát aszexuálisként definiálni: „Hát konkrétan nem volt egy ilyen fellángolás, vagy nem tudom, ezt hogy hívják, hogy úristen, aszex vagyok, hanem így fokozatosan szerintem. [...] Interneten olvastam a szót, és én úgy vagyok vele, hogy ha látok valami

szót, amit nem értek, akkor én arra ráuglizok. És erre is ráugliztam, és [...] mondom, jó, akkor erre is van szó, és arra is van szó, hogy én milyen vagyok.”

Béla akkor kezdett el keresgélni az interneten az aszexualitásról, amikor világossá vált a számára, hogy meglehetősen szokatlan, hogy nincsen szexuális tapasztalata: „[...] egy társasági játékban, az *Én még sose*mben mondtam, hogy én még sosem szexeltem, és ezen úgy ledöbbsentek, én meg azon döbbsentem le, hogy ez tényleg ennyire ritka?”

Lillát soha nem érdekelte a szex, de ezt a közömbösséget először nem az aszexualitásának tulajdonította: „[...] először azt hittem, hogy ez inkább abból fakad, hogy nagyon-nagyon, borzasztóan vallásos családban nőttem fel, ahol ez olyan tabutéma volt, amennyire ezt csak el lehet képzelni. És a baráti köröm is a gyülekezetben volt, nem volt olyan ember, akivel erről lehetett volna beszélgetni, de az az igazság, hogy nem is nagyon vágytam rá.”

Úgy másfél-két éve vált világossá a számára, hogy aszexuális, de ez a felismerés nem jött könnyen, főleg azért nem, mert az alloszexuális környezete hitetlenkedve viszonyult hozzá: „[...] igazából jó pár elcsesztett randi kellett hozzá, és jó pár... inkább úgy fogalmaznék, hogy nagyon-nagyon magamba kellett néznem, és úgymond szembe kellett szállnom mindenkivel az életemben, aki folyamatosan azt mondogatta, hogy fogalmam sincs, hogy tulajdonképpen mi zajlik bennem.”

Jolánban is már kamaszkorában tudatosodott, hogy hidegen hagyja a szex: „[...] soha nem beszéltem róla, nem is nagyon foglalkoztatott így fejben ez a dolog.” Ugyan volt szexuális kapcsolata, de a szex nem jelentett a számára semmit: „Amikor a fiú akarta, nem bántam [...]. Igazából szerettem őt, azért tettem meg. De bánni sem bántam, tehát tragédiaként sem éltem meg, meg undort sem éreztem, meg semmi ilyen.” Ugyan már elmúlt ötven, amikor megismerkedett az aszexualitás fogalmával, egész élete során aszexuálisnak érezte magát: „Nem hívtam aszexualitásnak, de nyilván arra gondoltam.”

Heten vallották azt, hogy miután rájöttek, hogy aszexuálisok, könnyű volt elfogadniuk a szexuális irányultságukat, hárman pedig azt, hogy nehézségekbe ütközött megbékélniük azzal, hogy nem alloszexuálisok.

Öten számoltak be arról, hogy amikor felfedezték magukban a szexuális vonzalom hiányát, azt csupán az ellenkező nemre vonatkoztatták, és először arra gondoltak, hogy biztosan éreznek szexuális vonzalmat, csak a saját nemük iránt. Ez mutatja, hogy esetükben az internalizált alloszexizmus erősebb volt az internalizált heteroszexizmusnál.

Tibor beszámolója is arról tanúskodik, hogy egy heteroszexuálistól eltérő, de alloszexuális orientációt könnyebb elfogadni, mint az aszexuális irányultságot. Amikor kezdett körvonalazódni előtte, hogy aszexuális, rosszul érezte magát:

„[...] először nagyon el voltam keseredve, és volt egy ilyen sokat síró időszakom. Akkor már tudtam, hogy transznemű vagyok, és szerettem volna legalább a szexualitás terén a normalitáshoz tartozni. És akkor el voltam keseredve elég rendesen, meg amiatt is el voltam keseredve, hogy mit fognak ehhez szólni a szüleim, úgy éreztem magam, hogy én most egy nem teljesen funkcionáló emberi lény vagyok, és azt gondoltam, hogy lehet comingoutolni lesbikusként vagy melegként, mert az ilyen megszokott dolog, de ez nehezen emészthető lesz mindenkinek, akinek majd el kell mondanom.”

Az, hogy Tibor számára a homoszexualitás a normalitáshoz tartozott, de az aszexualitás nem, mutatja, hogy az internalizált heteroszexizmust sikerült legyőznie magában, de az alloszexizmust még nem.

Az önelfogadás Kamilla számára sem ment zökkenőmentesen. A szavaiból kitűnik, hogy ez egyértelműen az internalizált heteroszexizmussal és amatonormativitással függött össze: „[...] volt egy kis belső konfliktusom, mert hát nem így képzeltem el az életemet, és kicsit át kellett rendezni a dolgokat bennem ehhez. Soha nem gondoltam konkrétumokra a jövőmmel kapcsolatban, de csak ott volt bennem az a belém nevelt dolog, hogy egy csávó, három gyerek, mit tudom én, házasság, stb., négy macska, és ez kicsit így megbolygatta [...]”

Virág is arról számolt be, hogy először arra gondolt, hogy a saját neméhez vonzódik. Kezdetben el sem tudta képzelni, hogy hiányozhat belőle a szexuális vonzalom. Úgy kezdte felfedezni a szexuális irányultságát, hogy nem tudta magát sem a *heteroszexuális*, sem a *meleg* kategóriába besorolni: „[...] rájöttem, hogy nem feltétlenül illenek rám a kifejezések, hogy akár mondjuk heteroszexuális, lesbikus, akármilyen.” Ki kellett próbálnia és el kellett vetnie ezeket a címkéket, mielőtt egy YouTube videó megismertette vele az *aszexualitás* fogalmát. Utánaolvasott a témának, és önvizsgálatot tartott: „[...] elgondolkodtam, hogy lehet, hogy nem feltétlenül úgy mond probléma van velem [...]”

A megfogalmazása mutatja, hogy problémaként kezelte azt, hogy nem érez szexuális vonzalmat, és külső megerősítésre volt szüksége ahhoz, hogy ezt a hiányt elfogadja magában.

Lilla is elgondolkozott azon, hogy esetleg a saját neméhez vonzódik: [...] úgy döntöttem, hogy ezt az oldalát a dolognak is ki fogom próbálni. Igazából pont ugyanolyan eredménye lett, mint a fiúkkal.” Azután definiálta magát aszexualisként, hogy rájött, a nők sem váltanak ki belőle szexuális vonzalmat.

Azok közül, akik azt vallották, hogy nem jelentett számukra problémát a szexuális irányultságuk elfogadása, egy személy szavaiban fedeztem fel önellentmondást. Ő azt nyilatkozta, úgy emlékszik, hogy „[...] nem volt egy ilyen negatív felhangja”, amikor letisztult benne, hogy nem

heteroszexuális, aminek addig gondolta magát. Azért tartott neki sokáig rájönnie, hogy aszexuális, mert biztos akart lenni abban, hogy valóban ráillik az aszexualitás definíciója: „[...] egyszerűen úgy voltam vele, hogy mielőtt egy címkét magamra ragasztok, érdemes meggyőződni arról, hogy ez tényleg így van-e [...]”

Az interjú során később elmondta, hogy voltak olyan érzései, hogy valami nincs rendben vele, és szinte mindenki mástól különbözik. Ezeknek az érzéseknek az vetett véget, amikor aszexuális közösségeket talált az interneten: „[...] annak örültem, hogy igen, van ilyen, igen, vannak mások is, hogy ez nem egy olyan dolog, ami egy ilyen titkos vagy elhallgatott, vagy én vagyok az egyedül ilyen defektes az univerzumban, és soha senki nem volt ilyen, vagy nagyítóval kell keresni azt, aki ilyen, mert ez úgy tűnik, hogy sok embernek az élménye, és ez egy kis megnyugtatót adott igazából, hogy nem vagyok ilyen... tehát hogy is fogalmazzak? Hogy nem vagyok ezzel az egészszel egy ilyen ritka fajta.”

Ebből internalizált alloszexizmusra lehet következtetni. A másik hat interjúalanyom esetében nem derült fény ilyen önellentmondásra, de felmerült bennem, hogy ez talán annak köszönhető, hogy a beszélgetések túl rövidek voltak ahhoz, hogy felszínre kerüljön az, hogy az adatközlőim önmaguk előtt is titkolják az önelfogadási nehézségeiket.

Az természetesen elképzelhető, hogy valaki annyira vonakodik bevallani (akár saját magának is), hogy a saját neméhez (is) vonzódik, hogy az aszexualitás kategóriájába sorolja magát. Az internalizált heteroszexizmusnak ezt a következményét az interjúalanyaim esetében nem tudom minden esetben egyértelműen kizárni, erre az interjúk nem adtak lehetőséget, de hárman arról számoltak be, hogy nem félnék megélni a saját nemükhöz való vonzódást, ketten pedig, akik nem-binárisként azonosítják magukat, a férfi-nő binaritáson kívül gondolkoznak, és a partnerük nemét nem feltétlenül tartják relevánsnak.

Kamillának jelenleg egy magát lesbikusként definiáló nővel van párkapcsolata, amiről ezt mondta: „[...] jelenleg a barátnőmmel sokkal jobban érzem magam, mint bármi férfival bármikor”. Evelin homoromantikus, vagyis a saját neméhez vonzódik, Jolán számára pedig irreleváns a partnere neme. Eszternek szintén mindegy lenne a partnere neme: „[...] ha [...] arra gondolok, hogy nekem kapcsolatom van, akkor automatikusan egy ilyen nőiesebb alak ugrik be, de nem mondom, hogy én feltétlenül nővel szeretnék.” Ezt erősítették meg a jövőbeli gyermekvállalással kapcsolatos szavai is: „Ha mondjuk a partneremnek is van vaginája és méhe, és ő szeretné kihordani, akkor hordja ki ő.”

Az interjúalanyaimnak a szexuális irányultságuk felismerésével kapcsolatos beszámolóit akár alá is támaszthatnák azt az elképzelést, hogy az aszexualitás az első internetes orientáció, hiszen többen

kiemelték, hogy az internet segítette őket hozzá ahhoz, hogy aszexuálisként definiálják magukat, de mint korábban bebizonyítottam, az aszexualitás már jóval az internet létrejötte előtt létezett, csak online források nélkül egy aszexuálisnak jóval nehezebb volt felfedeznie, hogy hiányzik belőle a szexuális vonzalom, hiszen alloszexista környezetben szocializálódott. Az internalizált alloszexizmus erős hatását mutatja, hogy ugyan az internet könnyebben hozzáférhetővé tette az információkat, az adatközlőimnek mégis hosszú időre volt szükségük ahhoz, hogy felfedezzék és bevallják maguknak, hogy nem alloszexuálisok.

3.5. Romantikus irányultság

Az adatközlőim romantikus irányultsága nagy változatosságot mutat. Többen nem tudták biztosan megmondani, hogy melyik kategóriába sorolják be magukat, és bizonytalanságukat fejezték ki:

Aromantikus spektrum - biztos	2
Aromantikus spektrum - bizonytalan	3
Heteroromantikus - biztos	2
Heteroromantikus - bizonytalan	1
Homoromantikus	1
Nem romantikus irányultságot adott meg, hanem a romantikus gesztusokhoz való hozzáállását	1

11. táblázat

Az interjúalanyok romantikus irányultságának megoszlása

Három interjúalanyomnál tapasztaltam, hogy megemlítették, hogy talán aromantikusak, de vonakodtak magukat az aromantikus spektrumon elhelyezni. Az ellenérzéseiket annak tulajdonítom, hogy az amatonormativitás nagy hatással van a gondolkozásukra, és még maguknak sem merik bevallani, hogy teljesen vagy részlegesen hiányzik belőlük az a vonzalomtípus, amely a környezetükben láthatóan mindenkit jellemez, aminek következtében soha nem fognak szerelmen alapuló kapcsolat kialakítására törekedni, és ezáltal megfosztják magukat egy olyan általános emberi tapasztalástól, amit körülöttük mindenki a boldogság legmagasabb szintjének tart.

Virág a következőket mondta:

„Kezdek kicsit afelé hajlani, hogy lehet, hogy ilyen aromantikus rész is hozzájön. De igazából sose tudni, én azt mondom azért. Huszonhét éves vagyok, attól, hogy eddig nem volt olyan nagy lángoló szerelem, még bármi lehet igazából.”

Béla is hasonlóan nyilatkozott:

„Ezt nem tudnám egyértelműen megmondani. Nem volt még romantikus kapcsolatom. Lehet, hogy aromantikus vagyok, bár középiskolás koromban voltak plátói szerelmeim, de soha nem volt viszonzott szerelmi kapcsolatom.”

Lilla szintén bizonytalan a romantikus irányultságával kapcsolatban. Egyelőre csak a randevúzásig jutott másokkal. Ő azért tartja magát talán aromantikusnak, mert nagyon nehezen alakul ki benne

kötődés. Ő is azt mondta, hogy még sosem volt szerelmes, és nem tudja, fog-e valaha szerelmet érezni. Így fogalmazta meg az érzéseit: „[...] romantikus szempontból most már kicsit elbizonytalanodtam mindkét nemnél.”

Azt is kifejtette, hogy aggódik, hogy talán nem fogja felismerni, ha szerelmet érez valaki iránt: „[...] ez szokott néha aggasztani, hogy soha az életben nem voltam szerelmes, és nem tudom, hogy az milyen, és nem tudom, ha érezni fogom, akkor egyáltalán felismerem-e.” Tizenkilenc éves korában felvetődött benne, hogy „ha nem is biszexuális, de biromantikus”, mert a lányokat ugyanúgy megnézi, mint a fiúkat, de ezt most már inkább esztétikai vonzalomként definiálja. Ezzel kapcsolatban a következőket mondta: „Velem ez úgy van, hogy látok egy lányt, és ugyanúgy látok egy fiút, és mind a kettőbe úgy érzem, hogy bele tudnék szeretni. Vagy úgy érzem, hogy egyikbe se tudnék beleszeretni.”

Virág és Lilla még soha nem volt szerelmes, és Bélának is csak kamaszkori fellángolásai voltak, mégis mindhárman várakozó álláspontra helyezkednek, hátha találkoznak valakivel, aki kiváltja belőlük ezt az érzést.

Az a két személy, aki az aromantikus spektrumon helyezte el magát, szintén nehezen fogalmazta meg, hogy mit érez, és csupán annyit tudott kijelenteni, hogy biztosan nem alloromantikus. Abban már nem voltak biztosak, hogy az aromantikus spektrumon belül hol helyezkednek el.

Kamilla általában szürke romantikusnak vallja magát, mert nehezen tudja behatárolni, amit érez: „[...] nem gyakran érzek romantikus vonzalmat emberek iránt, és az is ilyen hullámzó. [...] alló [= alloromantikus] ismerősökkel beszélgetve nagyon nem ott vagyok, teljes aró [= aromantikus] ismerősökkel beszélgetve sem vagyok ott teljesen.”

Eszter sem talált olyan kategóriát, amelyet teljesen a magáénak érez. Az *aroflux*⁴¹ jelzőt szokta magára használni, de azt sem érzi 100%-osan tökéletesnek. A magyarázatát így fejezte be: „Fogalmam sincs igazából. Annyit tudok, hogy nem vagyok 100%-ig alloromantikus.”

A fentiek nemcsak az amatonormativitás erős hatását mutatják, hanem azt is, hogy mennyire nehéz elválasztani egymástól a vonzalomtípusokat. Ezt Lilla biromantikusságról mondott szavai mellett Kamilla is megerősítette: „Nem mindig tudom eldönteni, hogy romantikus érdeklődés vagy csak úgy izé, de érdekes ember, olyan dolgokat csinál, amiket én is szeretnék csinálni.”

Ennek a nehézségnek az egyik oka az lehet, hogy az osztottvonzalom-modell nincs benne a köztudatban, és a legtöbben még a szexuális és romantikus irányultságukat sem különböztetik meg,

⁴¹ Egy aroflux személy romantikus irányultsága változik, de általában az aromantikus spektrumon marad. „It is defined as someone whose romantic orientation fluctuates but generally stays on the aromantic spectrum.” <https://lgbtqia.wikia.org/wiki/Aroflux> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 6.]

az esztétikai és érzéki vonzalomról már nem is beszélve. (A megkülönböztetésre természetesen semmi szükség nincs, amennyiben valaki nem keresztirányult. Csak azok számára hasznos, akik különböző módokon vonzódnak különböző nemű emberekhez.)

Tibornak sem volt egyszerű tisztázni magában, kihez vonzódik: „Most azt gondolom, hogy teljesen heteró vagyok, tehát hogy nők iránt érzek romantikus vonzalmat, és kész. Volt egy időszak, amikor aktívan gondolkodtam azon, hogy esetleg valami szürke aromantikus vagyok [...]. Viszont [...] gyakorlati szempontból nincsen sok jelentősége, [...] ezen nem gondolkodom most, és csak simán heteroromantikusként gondolom magam.”

Tibornak jelenleg női partnere van, ezért számára pragmatikus megfontolásból egyszerűbb, hogy heteroromantikusként definiálja magát, hiszen így nem kényszerül rá, hogy górcső alá vegye, milyen érzések fűzik a partneréhez, ezek az érzések milyen gyorsan alakultak ki benne, és milyen érzéseken alapul a kapcsolatuk.

Az amatonormativitás egyik erős imperatívusza arra vonatkozik, hogy az ember életének középpontjában álló, kizárólagos kapcsolatnak szerelmen kell alapulnia. Ennek következtében minden más kapcsolattípus leértékelődik. Ezt mutatják például az olyan megjegyzések, hogy „Csak barátok vagyunk”, vagy amikor valaki a partnere miatt elhanyagolja az egyéb kapcsolatait.

Amennyiben valakinek van egy kapcsolata, amelyet erős összetartás jellemez, és amelyet a külvilág szerelmi kapcsolatnak lát, egyszerűbb romantikus kapcsolatként definiálni, mint egy teljesen más paradigmában gondolkodni róla.

Az a két interjúalanyom, aki egyértelműen, habozás nélkül be tudta magát sorolni egy kategóriába a romantikus irányultsága alapján, vagy a saját neme vagy az ellenkező nem iránt érez romantikus vonzalmat. Ez arra utal, hogy a vonzalom megélését könnyebb felfedezni és elfogadni, mint a vonzalom teljes vagy részleges hiányát, hiszen az amatonormativitás előírja azt, hogy valamilyen romantikus vonzalmat muszáj érezni. Ez a romantikus vonzalom irányulhat bármelyik nemre, csak a hiánya nem elfogadható.

Kipnis (2004) felteszi a kérdést, hogy ki merne egyáltalán arról álmodni, hogy kikeljen a szerelem ellen, és meg is válaszolja magának: Senki⁴². Ebben talán nincs igaza, hiszen az aromantikus közösségek egyre nőnek – például a Happily Aromantic zárt Facebook-csoportnak (<https://www.facebook.com/groups/1286452344726589>) [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 19.] majdnem 3000 tagja van, a Magyar Aromantikus Közösség (Aromantic Hungary) szintén zárt Facebook-csoportnak (<https://www.facebook.com/groups/518431522342342>) [utolsó letöltés

⁴² „[...] who would dream of being against love? No one.” (Kipnis, 2004, 14.)

időpontja: 2020. november 20.] pedig 109. Az mindenesetre egyértelműnek tűnik, hogy a romantikus vonzalom hiányát nehéz elismerni.

3.6. Párkapcsolatok

Az amatonormativitás adatközlőimre kifejtett hatását nemcsak azon keresztül vizsgáltam, hogy mit mondanak a romantikus irányultságukról, hanem azon keresztül is, hogy hogyan állnak hozzá a monogám párkapcsolatokhoz, a queerplátói kapcsolatokhoz és a konszenzuális non-monogámiához, ezen belül két kapcsolati formához, a nyitott és poliamor kapcsolatokhoz.

Az interjúalanyaim közül heten számoltak be arról, hogy ők maguk nem feltétlenül vágnak párkapcsolatra. Közülük többen tudatosan reflektáltak arra a beszélgetés során, hogy a környezetük nyomása miatt gondolták azt, hogy meg kell próbálniuk partnert találni.

Kamilla elmesélte, hogy nagyon erősen érezte, hogy mindenki elvárja tőle, hogy valamikor majd házasságot köt és gyerekeket nevel valakivel, és erőfeszítésébe került ettől függetlenül magát: „[...] átgondoltam, és rájöttem, hogy amúgy én ezeket soha nem akartam az életembe, csak megvolt a külső nyomás.”

Virág egy időben elgondolkodott azon, hogy neki is kellene egy „barát, akármilyen”, mert a környezetében mindenkit nagyon foglalkoztatott ez a kérdés, de aztán rájött, hogy valójában nincs hozzá sem kedve, sem energiája, és jól érzi magát egyedül. Ugyan már szakított a romantikus kapcsolatok mindenkefelettségének eszméjével, de a szavaiból kitűnik, hogy természetesnek veszi, hogy a környezete nem érti meg: „[...] igazából *nyilván* valaki most is azt mondja, hogy még nem voltál szerelmes, meg majd megismered az igazit.”

Ez az amatonormativitásba való beletörődést jelzi. Virág körül mindenki természetesnek veszi, hogy a szerelmi kapcsolat az élet elválaszthatatlan velejárója, és ezt közvetítik Virág felé, ő pedig nem próbál vitába szállni velük.

Szintén heten tudják elképzelni magukat queerplátói kapcsolatban. Az egyikük nem ismerte ezt a fogalmat, de miután definiáltam neki, így válaszolt: „Igazából csak így tudom elképzelni.” Ezt azzal indokolta meg, hogy nem tudja, bele tudna-e szeretni bárkibe is, ezért amikor párkapcsolatra gondol, egy erős barátság lebeg a szeme előtt.

Eszter is egyértelműen állást foglalt amellett, hogy számára nem elérendő cél egy szerelmen és szexualitáson alapuló kapcsolat: „Annyi a lényeg, hogy nem egy ilyen hagyományos szexuális-romantikus kapcsolatot szeretnék, inkább egy queerplátót.”

Az, hogy Eszter elutasítja a hagyományos szexuális kapcsolatokat, nem jelenti azt, hogy mindenképpen elzárkózik a szexuális aktustól. Szeretne gyereket, és nem fontos számára a vérségi kötelék, ezért akár az örökbefogadás és a mesterséges megtermékenyítés is szóba jöhet nála, de amennyiben férfi párja van, nem lenne kifogása a szex ellen: „Szexelni úgy akarok, hogy mondjuk

amikor mosogatni kell, mert nincs edény, akkor elmosogatjuk az edényeket. Ha gyereket akarunk, mert nincs gyerek, akkor meg gyereket csinálunk, kábé így.”

Kamilla azzal indokolta meg a queerplátói kapcsolatokhoz való pozitív hozzáállását, hogy számára – mint feljebb is említettem – nehéz eldönteni, pontosan mit érez, amikor érdeklődni kezd egy másik ember iránt: „Főleg emiatt is, hogy nehezen tudom klasszifikálni a queerplátói vonzalom és a romantikus vonzalom közti átmenetet. [...]. Egy szoros queerplátói kapcsolat számomra egyenértékű lenne a romantikus kapcsolattal.”

Tibor kifejtette, hogy egyrészt soha nem egy párkapcsolat lebegett a szeme előtt legfontosabb elérendő célként, másrészt azzal kapcsolatban sem voltak elvárásai, hogy ez a párkapcsolat az amatonormativitásnak megfelelően alakuljon: „Nem szerepelt ilyen központi helyen az életemben, hogy mindenképpen párkapcsolatot szeretnék, vagy hogy az mindenképpen egy romantikus kapcsolat kell hogy legyen.”

Amanda a fogalom ismeretlenségére utalva ezt mondta: „[...] nem tudom, mennyire ismert, és ha ismert, hány olyan potenciális partner lenne, aki úgy nevezné azt, ami [...] köztünk lesz.”

A barátság–szerelem társadalmilag elfogadott kettőssége és hierarchiája következtében nem marad hely a queerplátói kapcsolatok számára, amelyek mind a barátságtól, mind a szerelemtől különböznek. Annak fényében, hogy az aszexuális és aromantikus közösség által létrehozott *queerplatonic relationship* kifejezést, amelyet magyarra fordítva a Magyar Aszexuális Közösség is használ, még az aszexuális interjúalanyaim közül sem ismerte mindenki, érthető Amanda aggodalma, hogy nem tudja, mennyire ismert ez a fogalom, és így hány potenciális partnerrel számolhat, akinek a számára járható út lenne egy nem szerelmen alapuló kapcsolat.

Ugyan Tibor romantikus kapcsolatban van a partnerével, akivel jelenleg az esküvőt tervezi, de a házasságot nem a társadalmi konvencióknak megfelelően képzei. A szavaiból kitűnik, hogy nem akarja követni a párkapcsolati mozgólépcső előírásait: „Egy csomó mindent még nem beszéltünk meg ezzel kapcsolatban, tehát még nem beszéltük meg, hogy akarunk-e együtt élni vagy nem. Én azt gondolom, hogy nem feltétlenül része a házasságnak, hogy egy helyen laknak az emberek.” Jelenleg nem egy városban laknak, amin Tibor szívesen változtatna: „[...] jó lenne közelebb lenni, de nem feltétlenül kell egy lakásban élni.”

Az, aki leszáll a párkapcsolati mozgólépcsőről, már megtette az első lépést az amatonormativitástól való elszakadás felé, hiszen az amatonormativitás határozza meg a párkapcsolati mozgólépcső állomásait.

Levine és munkatársai (2018) a 2012-es National Survey of Sexual Health and Behavior (A szexuális egészség és viselkedés országos felmérése) adatainak elemzése során arra jutottak, hogy a

2270 válaszadó majdnem 4%-a él nyitott kapcsolatban. Ez az adat az Egyesült Államokra vonatkozik, magyar adatokkal nem rendelkezünk.

Conley és munkatársai (2013) azt találták, hogy az adatközlők jóval előnyösebben ítélik meg a monogámiát, mint a konszenzuális non-monogámiát. Ez az amatonormatív elképzelések mindenhatóságának tulajdonítható. Implicit elvárás egy párkapcsolattal szemben, hogy szexuális és érzelmi kizárólagosságon alapuljon. Minél jobban internalizálja valaki az amatonormatív elképzeléseket, annál jobban idegenkedik ezektől a kapcsolati formáktól.

Az interjúalanyaim közül ketten nyilatkoztak elítélően a nyitott kapcsolatokról. Az egyikük megalázónak nevezte ezt a kapcsolati felállást. Nyolcan azon az állásponton voltak, hogy aki számára elfogadható, az nyugodtan éljen nyitott kapcsolatban, amennyiben a partnere ehhez informált beleegyezését nyújtja.

Kamilla ezt a következőképpen fogalmazta meg: „[...] ha mind a két félnek oké, hogy nem ugyanonnan jön a forrása minden jónak, akkor persze, why not.”

Amanda szintén úgy véli, hogy „[...] amíg mind a két fél számára az történik, ami a közös szabályaikban oké, amíg mindenkinek oké, ami van, persze, oké, legyen [...], mindig megbeszélés kérdése, hogy egy párkapcsolatba mi fér bele, meg mi nem”.

Öten úgy érzik, hogy a nyitott kapcsolatok koncepciójával ugyan semmi bajuk, de a saját életükben nem feltétlenül vágnak rá.

Kamilla egyelőre nem alakított ki magában szilárd álláspontot, de amennyiben megfelelő a kommunikáció közte és a partnere között, el tudja képzelni, hogy igent mondjon egy nyitott kapcsolatra: „[...] még soha nem volt benne részem, úgyhogy nem tudom, hogyan reagálnék rá, mondjuk alapvetően nem vagyok féltékeny típus, szóval ha ez le lenne valahogy [...] fixálva, és teljesen meg lenne beszélve, akkor lehet, hogy oké lenne [...]”.

Amandának is barátkoznia kellene még a gondolattal, hogy a párja „[...] máshova megy el dugni [...]”. Ez ellen nem erkölcsi kifogása van, inkább attól tartana, hogy a kapcsolata esetleg tönkremegy: „[...] ennyi önbizonytalanság [...] van bennem, hogy nem biztos, hogy bíznék abban, hogy ha egyszer talál valakit, aki az ilyen irányú igényeit is ki tudja elégíteni [...], akkor esetleg [...] nem fog engem elhagyni ezért az új emberért [...]”.

A poliamor kapcsolatokról hárman nyilatkoztak negatívan. Mónika valószínűnek tartja, hogy egy poliamor kapcsolat „[...] nem érzelmi alapon működik, hanem szexualitás alapon”.

Virág az, aki egy nyitott kapcsolatot akár a saját életében is el tudna képzelni: „[...] ha megvan az a bizalom [...], ha tudom azt, hogy engem szeret, akkor az, hogy testi kapcsolatban kivel áll, az már mindegy [...]”, de a poliamoriát nem: „Én azt mondom, hogy ha szeret, akkor szeressen engem, de

ha X éven keresztül mi együtt vagyunk, és ugyanannyi éven keresztül mondjuk egy másik nővel is, az már úgy nekem kicsit nem.”

A többiek úgy vélik, hogy amennyiben a kapcsolat a kölcsönös őszinteségen és egymás tiszteletén alapul, egyenértékű egy olyan kapcsolattal, amelyben csak két partner van, de öten itt is azt mondták, hogy a saját életükben nem biztos, hogy el tudják képzelni a poliamoriát.

Amanda ezt így fogalmazta meg: „[...] nem tudom, hogy hogy kezelném, ha [...] beleszeretnék valakibe, akiről menet közben kiderül, hogy amúgy szerelmes még másik háromba.”

Eszter nehezen találta a szavakat, amikor arról beszélt, hogy miért nem tudná magát nyitott vagy poliamor kapcsolatban elképzelni: „Szerintem én simán csak ilyen monogám típus vagyok. Nem azért, mert mondjuk féltékeny lennék vagy valami... csak... nem tudom elmagyarázni.”

Tibor pragmatikus szempontok alapján jelentette ki, hogy a jelenlegi kapcsolatát nem nyitná ki: „[...] óriási nagy kapacitásigénye van az ilyesminek, hogy az ember folyton szervezze, meg úgy csinálja ezt, hogy igazságos és kommunikációban oké legyen.”

Több helyen fedeztem fel internalizált amatonormatív gondolatokat az interjúkban. Ennek a legszembetűnőbb kifejeződése az, amiről az előző fejezetben írtam, azaz hogy mindegyik interjúalanyom vonakodott teljesen aromantikusként vallani magát. Még azok is úgy nyilatkoztak, hogy elképzelhető, hogy valamikor majd szerelmesek lesznek, akikkel ez még soha nem történt meg. Csupán ketten tették magukat a szürke romantikusság kategóriájába.

Ez azt mutatja, hogy visszarettennek attól, hogy tudatosan kijelentsék magukról, hogy hiányzik belőlük valami, amit a környezetük adottnak vesz, és elvár tőlük. Könnyebb elfogadni egy nem monogám kapcsolatot (az interjúalanyaim nagy részének nem volt kifogása sem a nyitott, sem a poliamor kapcsolatokkal szemben), mint azt, hogy nem éreznek romantikus vonzalmat, mert a konszenzuális non-monogámia elfogadása csupán az elkötelezett kapcsolatok rendszerét kérdőjelezi meg, de azt az érzést, amin alapulnak, azaz a szerelmet, nem.

Ennek az értelmezésnek látszólag ellentmond, hogy a queerplátói kapcsolatok, amelyek nem szerelmen alapulnak, szintén széles körű elfogadásra találtak az adatközlőim körében, de véleményem szerint itt is csupán a kapcsolati forma elfogadásáról van szó, ami nem vonja maga után azt, hogy az azt elfogadó illetőnek szembe kelljen néznie a romantikus irányultságával. Mint a 2.4. fejezetben kifejtettem, bármilyen szexuális és romantikus irányultságú személyek élhetnek queerplátói kapcsolatban. Ennek alapján egy queerplátói kapcsolatban lévő vagy egy queerplátói kapcsolatra nyitott személy továbbra is nyugodtan definiálhatja magát alloromantikusként, és gondolhatja úgy, hogy ugyan eddig még soha nem volt szerelmes, de ez nem jelenti azt, hogy ez az érzés a jövőben is el fogja kerülni.

3.7. Előbújás

Úgy gondolom, hogy azt, hogy a hetero- és alloszexizmus milyen mértékben sújtja az adatközlőimet, az előbújás témáján keresztül tudom a legkönnyebben megragadni.

Az interjúalanyaim különböznek abban, hogy milyen mértékben bújtak elő, kinek, és milyen motivációk alapján.

Kamilla a közeli barátainak beszámolt a szexuális irányultságáról. Online is vállalja, hogy aszexuális, mert „[e]z az a két csoport, ahol nincs kockázat”. Egyébként meggondolja, kinek bújjon elő, és akiről tudja, hogy negatívan állna hozzá az aszexualitáshoz, azzal inkább nem beszél róla. „Nem szeretnék erre érzelmi energiát szálni, hogy az ismerőseimmel konfrontálódjak, ha nem muszáj”, magyarázta. Az édesapjának például nem coming outolt, mert úgy gondolja, hogy „[v]alószínűleg nem annyira jól” reagálna.

Amanda a családjának, a barátainak és a kollégáinak bújta elő, és ugyan ők „teljesen jól tudták a helyén kezelni ezt az egészet [...]”, bizonyos ismerőseinek inkább nem beszél a szexuális irányultságáról, mert attól tart, hogy nem lennének igazán elfogadóak, viszont „[...] ha egy beszélgetésben [...] vagy egy társaságban felmerül, akkor nem titkolózom, meg nem hazudozok magamról, hanem elmondom, hogy ez a helyzet”, valamint „szakdolgozathoz, interjúhoz, cikkhez” is szívesen hozzájárul, mert szerinte így lehet közelebb kerülni a tévhitek eloszlatásához.

Evelinnel Messengeren interjúztam, és a beszélgetés közben többször megjegyezte, hogy egy olyan személy van a közelében („a konzervatív, szexista, prűd és bigott” édesanyja), aki miatt nehéz válaszolnia a kérdéseimre, mert nem akarja, hogy meghallja, amit mond, bár egyébként nem riad vissza attól, hogy előbújjon. Nem is tudná titokban tartani a szexuális irányultságát, mert queer aktivistaként tevékenykedik, bár a nőkhöz való homoromantikus vonzódását könnyebben el tudja magyarázni, mint a szürke aszexualitását: „[...] mivel sokan nem értik [az aszexualitást], ezért aztán nincsen értelme részletekbe menően elkalandoznom.”

Virág a szüleinek és pár barátjának bújta elő. Ha úgy érzi, hogy valaki nem fogadná el, akkor inkább nem beszél az aszexualitásáról. Például a nagyszüleinek sem mondott semmit, mert ők „[...] nem feltétlenül tudnák ezt így feldolgozni”.

Eszter a családjának nem bújta elő, mert nagyon konzervatívak, és nem biztos benne, hogy megértenék. Az édesanyja talán, de az édesapja „[...] abszolút semmi ilyesmire nem vevő”. A baráti körében ellenben tudják róla, hogy aszexuális.

Tibor Evelinhez hasonlóan dolgozott queer aktivistaként, tartott például workshopokat a Budapest Pride-on. Fontos a számára az előbújás. Semmiképpen nem tartaná titokban, hogy kicsoda is

valójában. Erről hosszan mesélt: „Énnekem egyébként mindig nagyon fontos volt a coming out minden identitásomban. Nagyon fontos volt nekem az, hogy én úgy éljek a külvilággal való kapcsolatomban, hogy mindenki tudja, hogy az én identitásom micsoda, és én ki vagyok. Mind szexualitás terén, mind nemi identitás terén, ez nekem elsődleges fontosságú volt mindig. És egyébként egy kicsit azzal is függtek össze az identitásválságaim [...], hogy mindig azon aggódtam, hogy én most nem élek 100%-ig önanonosan, ha esetleg valamit nem úgy tudnak, ahogy az igazából van, és ezért nekem nagyon fontos volt a coming out mindig.”

Béla az aszexuális közösségen kívül még soha senkivel nem osztotta meg, hogy nem alloszexuális. Azt nem titkolja, hogy még nem volt szexuális kapcsolata, de a szexuális irányultságáról nem beszél: „Kifejezetten aszexuálisként nem bújtam elő, de hogy ha felmerül ilyen kérdés, hogy milyen szexuális kapcsolatomban volt, akkor elmondom, hogy nem volt.” Ennek megokolásaként a következőt mondta: „[...] fontos úgy általában a láthatóság, de én konkrétan nem feltétlenül szeretnék annyira látható lenni.”

Úgy érzem, abban, hogy Béla titkolja a szexuális irányultságát, de azt nem, hogy nincs szexuális tapasztalata, az internalizált alloszexizmus fejeződik ki. Béla nem akarja bevallani másoknak, hogy hiányzik belőle a szexuális vonzalom, mert azzal értetlenkedésnek és gúnyolódásnak tenné ki magát, de azzal nincs problémája, hogy a szexuális tapasztalatok hiányáról beszéljen (annak ellenére, hogy férfiként ez sem egyszerű), hiszen ezzel nem hagyja el az alloszexuálisok csoportját. Mónika „leginkább sehogy” sem szokott beszélni az aszexualitásáról. „Elintézem annyival, hogy nincs pasim, kész.” Néhány kolléganőjének és a testvérének már említette, hogy aszexuális, de „[...] ez nem beszédtema különösebben” az életében. Indoklasként a következőt mondta: „[...] valószínűleg akinek van ilyen drive-ja, annak nehezen felfogható, hogy ez most mi.”

Mónika Bélához hasonlóan általában titkolja a szexuális irányultságát, bár ő pár embernek már beszélt arról, hogy mit érez. Ebben szintén az internalizált alloszexizmust vélem felfedezni. Bélához hasonlóan Mónika sem akar „kikerülni” az alloszexuálisok közül.

A tíz interjú során egyedül Béla mondta azt, hogy az aszexuális közösségen kívül még soha nem bújt elő, a többiek különböző mértékben coming outoltak. Ketten (Evelin és Tibor) egyáltalán nem titkolják a szexuális irányultságukat, ami összefügg azzal, hogy mindketten queer aktivista háttérrel rendelkeznek.

Az interjúk alapján a következő előbújási döntéseket különítettem el:

Előbújás szintje	A döntés oka
Teljesen	Aktivizmus
	Önazonosság
Részben	Részleges láthatatlanság védelme
Egyáltalán nem	Láthatatlanság védelme

12. táblázat

Előbújás

A láthatatlanság védelme alatt azt értem, hogy azok, akik úgy döntenek, hogy nem bújnak elő, a konfliktusoktól és az értetlenkedő reakcióktól akarják megkímélni magukat. Mivel az aszexualitás az elrejtendő stigmatizált identitások közé tartozik, nem meglepő, hogy az adatközlőim gyakran titkolják a szexuális irányultságukat.

A negatív reakciók elkerülésének igénye miatt még Evelin is, aki az aktivistaként végzett munkája miatt hozzá van szokva a támadásokhoz, elkövetett mindent, hogy a nem igazán megértő édesanyja ne hallja meg, hogy miről beszél.

Annak ellenére, hogy a legtöbben nem bújnak elő az életük minden területén, az interjúk során rengeteg negatív reakcióról számoltak be, amelyek mögött a pszichológiai heteroszexizmus és alloszexizmus húzódik meg. A reakciók alapján felsőbb kategóriákat alakítottam ki, amiket annak megfelelően csoportosítottam, hogy milyen motivációt látok mögöttük. A kategóriákra minden esetben hozok példát is az interjúkból.

Alloszexizmus		Allo- és/vagy heteroszexizmus	
Kategória	Példa	Kategória	Példa
Hitetlenkedés	Ilyen nincs, a szexuális vonzalom természetes./Te biztos nem vagy az, olyan mocskos a fantáziád.	Éretlenség feltételezése	Még fiatal vagy.
Sajnálát	Hogy leszel így boldog?	Partnerhiány feltételezése	Még nem találkoztál a megfelelő emberrel.
Más LMB identitás feltételezése	Biztos biszexuális vagy.	Medikalizáló felfogás	Menj pszichológushoz!

13. táblázat

Előbújásra adott reakciók

A kategóriák kialakításánál arra törekedtem, hogy csupán azokat a reakciókat soroljam az alloszexizmus alá, amelyeket biztosan nem motivál heteroszexizmus. Azokban az esetekben, amikor kétségbe vonják, hogy valaki nem érez szexuális vonzalmat, sajnálják a szexuális vonzalom hiánya miatt, vagy lesbikusnak, melegnek, esetleg biszexuálisnak tartják, nem feltételezik róla, hogy heteroszexuális, és nem csak a heteroszexuálisokhoz képest kerül hátrányba.

A másik három kategória esetében nem lehet mindig egyértelműen eldönteni, hogy mi motiválja a beszélőt. Ezek a kategóriák mindkét interpretációra lehetőséget adnak. Abból, hogy valakit túl fiatalnak tartanak, vagy úgy gondolják, hogy még nem sikerült olyan partnerrel találkoznia, aki szexuális vonzalmat váltana ki belőle, nem lehet arra következtetni, hogy milyen nemű személyre gondolnak. Ha valakit pszichológushoz küldenek, azt motiválhatja az, hogy úgy vélik, kezdenie kell valamit a szexuális étvágával (ez esetben alloszexizmust feltételezek a megnyilatkozás mögött), de az is, hogy úgy gondolják, a heteroszexualitását nem meri megélni (ez esetben a beszélő heteroszexista).

A fentiek alapján látszik, hogy azok az adatközlőim, akik megválogatják, hogy kinek bújjanak elő, ezt azért teszik, hogy megkíméeljék magukat a közvetlen alloszexizmustól és heteroszexizmustól. Persze az, hogy tartózkodnak a coming outtól, nem jelenti azt, hogy teljesen mentesülnek az alloszexizmustól és heteroszexizmustól. Sikerült kialakítanom egy hetedik kategóriát, amely két interjú alatt is előkerült, de nem az előbújás kontextusában.

Ketten is beszámoltak arról, hogy a környezetük úgy gondolta, szexuális kapcsolatot létesítettek valakivel. Ezt az egyik esetben a szituációs körülményekre alapozták. Ez az eset Bélával történt:

„[...] van egy-két kollégám, aki mintha elvárná... vagy azt hiszi, hogy én is állandóan a szexre gondolok, vagy azt hiszi, hogy ha valakivel együtt töltöttem az éjszakát, az azt jelenti, hogy akkor szexeltem vele, pedig szó sincs róla. Volt több olyan rendezvény is, ahol lányokkal voltam közös szobában, és az nem jelentett semmiféle szexuális kapcsolatot.”

A másik esetről Mónika mesélt: „[...] megjegyezték a munkahelyemen, hogy mostanában milyen jól nézel ki, csak nem pasi van a dologban.”

Ennek a hetedik kategóriának a *szexuális kapcsolat feltételezése* nevet adtam. Az általam lejegyzett két esetben heteroszexizmus motiválta a megjegyzéseket, de ugyanez megtörténhet akkor is, ha két azonos nemű személyről van szó, ez esetben alloszexizmus lenne a kiváltó faktor.

Ugyan nekem az interjúk alapján csak hét kategóriát sikerült kialakítanom, de ez nem jelenti azt, hogy csupán ennyi létezik, sőt, azt feltételezem, hogy egy nagyobb kutatás az én kategóriáimnál jóval többet is ki tudna alakítani. Ezt főleg arra alapozom, hogy a 2.8. fejezetben idézett aszexuális bingó sokkal szélesebb skáláját vonultatja fel a megnyilatkozásoknak, mint amikről az interjúalanyaim beszámoltak.

Mindenesetre már ez a hét kategória bizonyítja, hogy egy aszexuális gyakran szembesül hetero- és alloszexista megjegyzésekkel, amelyek közül az alloszexisták a gyakoribbak. Ezek a megjegyzések teljesen természetesnek tűnnek annak az alloszexuálisnak a szemében, aki kinyilatkoztatja őket, hiszen ő abból indul ki, hogy hozzá hasonlóan mindenki más is érez szexuális vonzalmat. Számára az alloszexizmus láthatatlan marad.

Nekem csupán az interperszonális kapcsolatokkal volt lehetőségem foglalkozni, de mindenképpen érdemes lenne megvizsgálni, hogy milyen kategóriákat lehet kialakítani akkor, ha a McNair (2002) által Striptease Culture-nek nevezett jelenséget is számításba vesszük, amely szerint a médiában túlteng a szexuális tartalom. Felvetődik a kérdés, hogy így ki lehetne-e egészíteni a személyek közötti viszonyok tanulmányozásával kapott kategóriákat, és hogy az allo- vagy a heteroszexizmus bizonyulna-e erősebbnek.

3.8. Megküzdési stratégiák

Azok alapján, amit az interjúalanyaim az előbújáshelyzetekről mondtak, a Folkman és Lazarus (1988; idézi Lazarus, 1993) által meghatározott megküzdési stratégiák közül ezekben a szituációkban a következő négy stratégia közül választanak:

- konfrontáció
- eltávolodás
- társas támogatás keresése
- elkerülés–menekülés

Evelin és Tibor az aktivista munkájuk során a konfrontációt, az aktív szembehelyezkedést alkalmazzák. Tibor a szavai szerint sokat érvel, úgy érzi, hogy „elég felkészült”, és ezért tudja „menedzselni azokat a helyzeteket”, amikor valaki megpróbálja invalidálni.

Virág gyakran él az érzelmi eltávolítás eszközével, amikor valakinek előbújik, és az illető nem érti meg. Többször előfordult, hogy egy barátja úgy reagált a coming outjára, hogy „[...] még nem voltál szerelmes, meg majd megismered az igazit”. Ilyenkor Virág azt szokta felelni, hogy „[...] ha a te lelkednek így könnyebb, akkor legyen, akkor gondoljuk ezt”.

Az édesanyja is arra vár, hogy a lánya majd megismerkedik a nagy szerelemmel, és akkor egy csapásra megváltozik. Virág vele sem száll vitába, neki is csak egyszerűen így válaszol: „Ha neked jobb a lelkednek, hogy ezt gondolod, akkor legyen.”

Ezzel a megküzdési stratégiával Lilla is él. A szülei nem hiszik el neki, hogy nem vágyik a szexre. Szerintük a szex utáni vágy „[...] alapvető emberi ösztön, nincs olyan, hogy valaki ilyet nem érez”. Lilla hiába bizonygatta, hogy ő márpedig nem érez ilyesmit, nem tudta meggyőzni a szüleit. Egy idő után feladta, és már nem törődik a véleményükkel: „És akkor úgy voltam vele, hogy jól van, akkor hagyjuk. Igazából tökmindegy, hogy elhiszik vagy nem.”

Már maga az előbújás is társas támogatás keresése, amikor valaki azért coming outol, hogy megoszthassa a gondolatait egy kívülállóval, de amennyiben egy aszexuális egy alloszexuálisnak bújik elő, nem biztos, hogy megértésre talál. Vagy ha meg is értik, túl sok segítséget nem várhat azoktól, akiknek előbújt. Ezt Lilla is tapasztalta. Ezt mondta a legjobb barátnőjéről: „[...] ő heteró. Persze meghallgatja, meg mond véleményt, meg... Teljesen jó szíve van, és ezt teljesen normálisan kezeli, csak ugye nem tudja, hogy milyen.”

Az elkerülés–meneküléssel mindazok élnek, akik úgy döntenek, hogy bizonyos személyeknek nem bújnak elő. Ez tűnik Béla fő stratégiájának, aki az aszexuális közösségen kívül sehol sem bújó elő, valamint az adatközlőim többsége is gyakran alkalmazza, de például Evelin is használja, amikor úgy dönt, hogy a szürke aszexualitását a háttérbe szorítja, és inkább csak a nők iránti vonzalmáról beszél.

A társas támogatás keresése nem csupán előbújáshelyzetekben alkalmazott megküzdési stratégia. Valójában mindegyik adatközlőmet motiválta, amikor belépett a Magyar Aszexuális Közösség zárt Facebook-csoportjába, de más-más mértékben.

Kamilla nagyon pozitívan nyilatkozott: „Beléptem, és tök jó volt, mindenki nagyon kedves volt, [...], nem sokkal utána elmentem egy pólófestős workshopra, lettek király pólóim, lettek barátaim. Jártam találkozókra, találkoztam emberekkel, ez tök király.”

Lillát is örömmel töltötte el, amikor látta, hogy tud más aszexuálisok posztjaival azonosulni: „Kezdtém rájönni, hogy ez annyira én vagyok, hogy az elképesztő. [...] És ez megint egy olyan hatalmas felismerés volt számomra, hogy jó, akkor nem egyedül vagyok ezzel így.”

Amanda is hasonló érzéseket fogalmazott meg, de hozzátette, hogy jelenleg az élete alakulása miatt „[...] pont most az aszex közösség egy kicsit hátrébb lett [...]”.

Virág és Béla számára is nagy megkönnyebbülés volt, hogy hozzájuk hasonló emberekkel lehetnek egy online térben. Béla kiemelte, hogy úgy érzi, olyan embereket talált, akik a szexuális irányultságán túlmenően is hasonlítanak rá, például abban, hogy nem iszik alkoholt. Virág akár tenne is a miskolci aszexuális élet fellendítése érdekében, ha ezt a koronavírus engedné. Számára fontos lenne a társas támogatás offline térbe helyezése. Eszter több aszexuális csoportnak is tagja, amelyekbe elsősorban a kapcsolatokért lépett be.

Mónika azt mondta, hogy ugyan szívesen olvasgatja a Facebook-posztokat a Magyar Aszexuális Közösség zárt csoportjában, és néha hozzájuk is szól, mert olyan témákat szoktak felvetni, amik őt is érdeklik, de egy aszexuális találkozóra pont annyira nem szeretne elmenni, „mint egy motoros találkozóra”, mert nem a szexuális irányultsága mentén akar emberekkel találkozni vagy megismerkedni. Jolán kíváncsiságból lépett be a Magyar Aszexuális Közösség csoportjába, de mindenhol kívülállónak érzi magát, és ez alól az aszexuális közösség sem kivétel.

Hárman online aszexuális társkeresőkben is regisztráltak, és az egyikük meg is ismerkedett valakivel, akivel több mint egy évig párkapcsolatot tartott fenn, és ugyan szakítottak, továbbra is jó barátok maradtak.

Ez is mutatja, hogy egy olyan társadalomban, amely az alloszexuálisok igényei és elképzelései szerint épül fel, elengedhetetlen lenne több olyan fórum létrehozása, ahol az aszexuális spektrumon

lévő emberek információt és közösséget találnak, valamint a nem aszexuális személyek számára is lehetővé kellene tenni, hogy tájékozódjanak erről a szexuális irányultságról, hogy az alloszexuális környezet befogadóbb tudjon lenni az aszexuálisokkal szemben.

Sikerült példát találnom egy ötödik megküzdési stratégiára is, méghozzá az érzelmek és a viselkedés szabályozására. Az interjú során Mónika többször utalt arra, hogy gyakran próbálja meg elrejtetni az érzelmeit, amikor allo- vagy heteroszexizmussal találkozik, például amikor a kollégái arról faggatják, hogy azért öltözött-e olyan csinosan, mert randizni megy: „[...] ilyenkor úgy érzem, hogy dugulj már el, és istenem, most miért hiszed azt, hogy csak így lehet élni, ahogy te élsz. Olyankor egy picit van bennem feszültség, hogy úristen, de sekélyes tudsz lenni, de nem mondanám ki a világért se.”

Három megküzdési stratégiára nem találtam példát az interjúkban. Ezek a következők:

- felelősségvállalás
- problémamegoldás-tervezés
- pozitív jelentés keresése

Megint arra kell hivatkoznom, hogy ez természetesen nem jelenti azt, hogy egy aszexuális számára ezek a megküzdési stratégiák nem jelentenek megoldást bizonyos helyzetekben, csupán azt, hogy az én kutatásomban nem derült arra fény, hogy mikor alkalmazzák őket.

3.9. Kulturális és pszichológiai alloszexizmus

A kutatásom kezdetén hamar kirajzolódott, hogy az adatközlőim lépten-nyomon szembesülnek az alloszexizmussal, de először csupán a pszichológiai alloszexizmusra találtam példákat. Egyre erősödött bennem a meggyőződés, hogy kulturális alloszexizmusról nem fognak beszámolni, de a hetedik interjúnál be kellett látnom, hogy tévedtem.

Tibor felhívta arra a figyelmemet, hogy az aszexualitás nemcsak „[...] egy nagyon nem ismert és nagyon eltörölt identitás, hanem [...] igenis konkrétan törvényi szinten vannak olyan hátrányok, amikkel kezdeni kéne valamit, például az, hogy mondjuk nem lehet szex nélkül gyerek. [Nem lehet] asszisztált reprodukciós eljárást kérni azért, mert valaki nem szeretne szexelni, például szerintem ez egy tök gáz dolog, meg hogy a házi mesterséges megtermékenyítés emberi test tiltott felhasználásának minősül. Igenis az a fajta normativitás, hogy a szexualitásnak jelen kell lennie egy párkapcsolatban, az konkrétan törvényekben megfogalmazódó hátrányokkal jár az aszexualis közösség tagjai számára”.

Ez természetesen csak azokra az aszexualisokra nézve igaz, akik undorodnak a szextől, és nem hajlandóak kompromisszumra annak érdekében, hogy teherbe essenek/mást teherbe ejtsenek. A szexkedvelő és szexközömbös aszexualisoknak nem kell megoldást találniuk erre a problémára.

Azonban amennyiben egy alloszexualis bármilyen okból kifolyólag undorodik a szextől, hiába van ellenkező nemű partnere, a fentiek őt is negatívan érintik. Ez mutatja, hogy a kulturális alloszexizmus nem csak az aszexualis közösség tagjaira nézve lehet káros.

Az interjúk alatt több esetben nem tudtam kulturális alloszexizmust megállapítani, ami természetesen nem jelenti azt, hogy – akár Magyarországon, akár más jogrendszerben – ne lehetne több példát találni.

4. KÖVETKEZTETÉSEK

Az aszexualitás Magyarországon alig látható szexuális irányultság. A Magyarországon élő aszexualisok előbújási hajlandósága alacsony, megválogatják, hogy kiknek coming outolnak, de ez nem mentesíti őket a kisebbségi stressztől. Az őket érő stresszorokat öt megküzdési stratégia kombinációjával próbálják kezelni.

Ezek a megküzdési stratégiák a következők:

- konfrontáció
- eltávolodás
- társas támogatás keresése
- elkerülés–menekülés
- érzelmek és viselkedés szabályozása

A fent említett öt stratégia közül az aszexualis közösség tagjaitól kapott társas támogatás gyakorlatilag mindegyikük által alkalmazott megküzdési stratégia, bár az alkalmazás mértéke különböző. Segít nekik a támogató csoport létezése, valamint a biztonságos tér, amelyben mindenki önmaga lehet, és olyan emberekkel ismerkedhet meg és beszélgethet, akik hozzájuk hasonlóan nem alloszexualisként határozzák meg magukat.

Az elkészült interjúk alacsony száma ellenére egyértelműen kirajzolódott, hogy a hetero- és alloszexizmus, valamint az amatonormativitás mennyire hátrányosan érinti az aszexualis közösség tagjait (és emellett az alloszexualis többséget is). Az interjúalanyaim számára nemcsak a környezetük alloszexizmusa okoz nehézségeket, hanem az internalizált alloszexizmus is, és ők maguk sem tudják függetleníteni magukat az amatonormativitástól.

Az internalizált alloszexizmusra vezethető vissza az, hogy az adatközlőim mindegyike hosszabb idő után felfedezte fel, hogy nem alloszexualis. Öten (ez az interjúalanyok 50%-a) átmentek egy olyan fázison az identitásuk keresése közben, amikor homoszexualisnak tartották magukat. Ez egyértelműen arra utal, hogy az alloszexizmus esetükben erősebb hatást fejtett ki a heteroszexizmusnál.

Mivel az adatközlőim mindannyian az aszexualis spektrumon helyezik el magukat, de a romantikus irányultságukkal kapcsolatban egyrészt bizonytalanságot fejeztek ki, másrészt vonakodtak attól, hogy egyértelműen az aromantikusság spektrumon helyezték el magukat, felvetődött bennem az a gondolat, hogy a nem alloszexualis szexuális irányultságukat talán könnyebb volt elfogadniuk, mint

azt, hogy aromantikusak lehetnek. Ez azt jelentené, hogy az amatonormativitás előíró hatása nagyobb az alloszexizmusénál. Ezt a magyarázatot egyelőre sem megerősíteni, sem cáfolni nem lehet, mert ezzel kapcsolatban még nem léteznek kutatások.

Az, hogy a romantikus vonzalom hiányát nagy számban nem akarták felvállalni, az amatonormativitás erejét mutatja. Ezzel szemben áll az, hogy a queerplátói és a non-monogám kapcsolatokhoz elfogadóan, nyitottan viszonyulnak, egy részük a saját maga számára is el tudna képzelni egy ilyen kapcsolatot, tehát a kapcsolatok szintjén viszonylagos sikerrel függetlenítték magukat az amatonormativitástól. Ennek lehetséges magyarázata az, hogy egy kapcsolati forma elfogadása nem kérdőjelezi meg olyan mélyen a fennálló rendszert, mint annak bevallása, hogy valaki nem érez romantikus vonzalmat.

Kutatásom egyik limitációja lehet az, hogy aszexuális aktivistaként tevékenykedem, hiszen kialakult álláspontom van az aszexualitással kapcsolatban, amit a szakdolgozatom írásának idejére igyekeztem felfüggeszteni annak érdekében, hogy minél objektívebb lehessenek. Az aktivizmusomnak azonban nem csupán hátrányait érzem. Vannak előnyei is. Egyrészt megkönnyítette a kapcsolatfelvételt az interjúalanyokkal, másrészt már a munka kezdetekor ismertem a fogalomkészletet, amellyel az aszexuálisok operálnak, így nem jöttem zavarba az interjúk során egy-egy speciálisabb kifejezés hallatán, amelynek bizonyos esetben akár még magyar megfelelője sincs.

Az adatközlők alacsony száma miatt túl messzemenő következtetéseket természetesen nem tudok levonni, de úgy érzem, munkám több lehetséges további kutatási irányt felvillantott.

Egyetértek Antonsennel és munkatársaival (2020) abban, hogy a szexualitással kapcsolatos kutatásokban nagyobb hangsúlyt kellene fektetni a keresztorientált személyekre, és a kutatóknak nem csupán az adatközlők szexuális irányultságára kellene rákérdezni, hanem a romantikus irányultságukra is. Ez lehetőséget biztosítana arra, hogy jobban megismerjük a különböző romantikus orientációval rendelkező aszexuálisokat, valamint az alloszexuális, de aromantikus személyeket is.

A keresztorientált személyek vizsgálatának eszközüül adja magát az osztottvonzalom-modell beemelése a kutatásokba.

Azt is tanulmányozni kellene, hogy az aszexualitás és a nemi identitás hogyan kapcsolódnak egymáshoz.

Az aszexualitás láthatóságának a növelése nem csupán az aszexuálisok életét könnyítené meg, hanem a többségi társadalom tagjainak is lehetőséget biztosítana arra, hogy nyitottan, a lehető legkevesebb előfeltételezéssel álljanak hozzá az aszexuálisokhoz. Az aszexualitással kapcsolatos

tévhitek eloszlata és valós információk terjesztése akár egy kiegyenlítettebb társadalom létrejöttéhez is hozzájárulhat, amennyiben segít lebontani az alloszexizmus és az amatonormativitás struktúráját, amely nemcsak az aszexualisokra, hanem az alloszexualisokra nézve is korlátozó.

Ehhez aszexualis és szövetséges aktivisták tevékenységén kívül a kutatói társadalom érdeklődésére és munkájára is szükség van.

Reményeim szerint a jövőben egyre több kutató fogja a figyelmét a Magyarországon élő aszexualisok felé fordítani, és csatlakozik ahhoz a nemzetközi közösséghez, amely különböző módszerekkel és többféle szempontból vizsgálja az aszexualitást és az aszexualis spektrumon lévő személyeket. A szexualis vonzalom teljes vagy részleges hiányát mindenképpen érdemes alaposan tanulmányozni.

5. FELHASZNÁLT FORRÁSOK

- ACT Aces 2020. Asexual Experiences Survey. FINAL REPORT <https://www.docdroid.net/Zsq7pZz/act-aces-asexual-experiences-survey-final-report-pdf> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]
- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (5th ed.)*. Arlington, VA: American Psychiatric Association.
- Antonsen, A. N.; Zdaniuk, B.; Yule, M.; Brotto, L. A. (2020). Ace and Aro: Understanding Differences in Romantic Attractions Among Persons Identifying as Asexual. *Archives of Sexual Behavior*, 49(5), 1615–1630.
- Atkinson, R. (2012). The Life Story Interview as a Mutually Equitable Relationship. In Gubrium, J. F.; Holstein, J. A.; Marvasti, A. B.; McKinney, K. D. (szerk.) *The SAGE Handbook of Interview Research: The Complexity of the Craft*. Thousand Oaks: SAGE. 115–128.
- Babbie, E. (2001). *A társadalomtudományi kutatás gyakorlata*. Budapest: Balassi.
- Bogaert, A. F. (2004). Asexuality: Prevalence and Associated Factors in a National Probability Sample. *The Journal of Sex Research*, 41(3), 279–287.
- Bogaert, A. F. (2006). Toward a Conceptual Understanding of Asexuality. *Review of General Psychology*, 10(3), 241–250.
- Borgogna, N. C.; McDermott, R. C.; Aita, S. L.; Kridel, M. M. (2019). Anxiety and depression across gender and sexual minorities: Implications for transgender, gender nonconforming, pansexual, demisexual, asexual, queer, and questioning individuals. *Psychology of Sexual Orientation and Gender Diversity*, 6(1), 54–63.
- Brake, E. (2012). *Minimizing marriage: Marriage, morality, and the law*. New York: Oxford University Press.
- Brotto, L. A.; Yule, M. (2017). Asexuality: Sexual orientation, paraphilia, sexual dysfunction, or none of the above? *Archives of Sexual Behavior*, 46(3): 619–627.
- Capodilupo, C. M.; Sue, D. W. (2013). In Sue, D. W.; Sue, D. (szerk.) *Counseling the Culturally Diverse. Theory and Practice*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons. 346–398.
- Chasin, C. J. D. (2011). Theoretical Issues in the Study of Asexuality. *Archives of Sexual Behavior*, 40(4), 713–723.
- Chasin, C. J. D. (2013). Reconsidering Asexuality and Its Radical Potential. *Feminist Studies*, 39(2), 405–426.

- Chasin, C. J. D. (2015). Making sense in and of the asexual community: Navigating relationships and identities in a context of resistance. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 25(2), 167–180.
- Conley, T. D.; Moors, A. C.; Matsick, J. L.; Ziegler, A. (2013). The Fewer the Merrier?: Assessing Stigma Surrounding Consensually Non-monogamous Romantic Relationships. *Analyses of Social Issues and Public Policy*, 13(1), 1–30.
- Decker, J. S. (2014). *The Invisible Orientation: An Introduction to Asexuality*. New York, NY: Skyhorse Publishing.
- Diamond, L. M. (2016). Sexual Fluidity in Male and Females. *Current Sexual Health Reports*, 8(4), 249–256.
- Drigotas, S. M.; Barta, W. (2001). The Cheating Heart: Scientific Explorations of Infidelity. *Current Directions in Psychological Science*, 10(5), 177–180.
- Emens, E. F. (2014). Compulsory Sexuality. *Stanford Law Review*, 66, 303–386.
- Gahran, A. (2017). *Stepping Off the Relationship Escalator: Uncommon Love and Life*. Boulder, CO: Off the Escalator Enterprises, LLC.
- Görke, C. (2019). "Melted Your Cold Heart Yet?" Amatonormative Masculinity in Casino Royale and Spectre. *International Journal of James Bond Studies*, 2(1). 1–17.
- Gupta, K. (2015). Compulsory Sexuality: Evaluating an Emerging Concept. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 41(1), 131–154.
- Herek, G. M. (1995). Psychological Heterosexism in the United States. In D'Augelli, A. R.; Patterson, C. J. (szerk.) *Lesbian, Gay, and Bisexual Identities Over the Lifespan. Psychological Perspectives*. New York: Oxford University Press. 321–346.
- <http://asexualist.blogspot.com/2009/03/asexuality-first-internet-orientation.html> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]
- <http://wiki.asexuality.org/Zucchini> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]
- <https://asexuality.org> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]
- <https://asexuality.org/?q=overview.html> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]
- <https://asexuality.org/?q=romanticorientation> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]
- <https://hatter.hu/egyesuletunk> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]
- <https://kinseyinstitute.org/research/publications/kinsey-scale.php> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]
- <https://lgbta.wikia.org/wiki/Allosexual> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]
- <https://lgbta.wikia.org/wiki/Aroflux> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 6.]

<https://lgbta.wikia.org/wiki/Category:Sexuality> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]

<https://lgbta.wikia.org/wiki/Micro-Label> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]

https://lgbta.wikia.org/wiki/Queerplatonik_Relationship [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]

https://lgbta.wikia.org/wiki/Tertiary_Attraction [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]

https://lgbt.wikia.org/wiki/Vanilla_sex [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 6.]

<https://www.asexuality.org/en/topic/98639-indirect-mentions-of-asexuality-in-magnus-hirschfelds-books/?ct=1600895617> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]

<https://www.asexuality.org/?q=attitudes.html> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]

<https://www.asexualityarchive.com/an-asexuals-guide-to-masturbation/> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]

<https://www.dictionary.com/e/gender-sexuality/demisexual/> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]

<https://www.dictionary.com/e/gender-sexuality/grey-a/> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]

<https://www.facebook.com/a.aces.page/photos/a.683566205015673/3413679735337626/> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]

<https://www.facebook.com/aszexhun> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]

<https://www.facebook.com/aszexhun/photos/pcb.2817680895175533/2817678031842486> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 15.]

<https://www.facebook.com/aszexhun/posts/2152838541659775> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 10.]

<https://www.facebook.com/groups/AszexualisKozosseg> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]

<https://www.facebook.com/groups/1286452344726589> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 19.]

<https://www.facebook.com/groups/518431522342342> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 20.]

<https://www.facebook.com/HatterTarsasag> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]

<https://www.facebook.com/notes/1050892565356699> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 15.]

<https://www.merriam-webster.com/dictionary/pansexual> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 5.]

https://www.umass.edu/stonewall/sites/default/files/documents/allyship_term_handout.pdf [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 12.]

<https://www.urbandictionary.com/define.php?term=Allosexual> [utolsó letöltés időpontja: 2020. november 13.]

Jackson, S. (2006). Interchanges: Gender, sexuality and heterosexuality: The complexity (and limits) of heteronormativity. *Feminist Theory*, 7(1), 105–121.

Jenkins, C. (2017). *What love is and what it could be*. New York: Basic Books.

Johnson, M. T. (1977). Asexual and autoerotic women: two invisible groups. In Gochros, H. L.; Gochros, J. S. (szerk.) *The sexually oppressed*. New York: Association Press. 96–109.

Kipnis, L. (2004). *Against love*. Vintage books.

Lazarus, R. S. (1993). Coping theory and research: Past, present, and future. *Psychosomatic Medicine*, 55(3), 234–247.

Lehmiller, J. J. (2018). *The Psychology of Human Sexuality*. Hoboken: John Wiley & Sons.

Levine, E. C.; Herbenick, D.; Martinez, O.; Fu, T. C.; Dodge, B. (2018). Open Relationships, Nonconsensual Nonmonogamy, and Monogamy Among U.S. Adults: Findings from the 2012 National Survey of Sexual Health and Behavior. *Archives of sexual behavior*, 47(5), 1439–1450.

MacInnis, C. C.; Hodson, G. (2012). Intergroup bias toward “Group X”: Evidence of prejudice, dehumanization, avoidance and discrimination against asexuals. *Group Processes and Intergroup Relations*, 15, 725–743.

McInroy, L. B.; Beaujolais, B.; Leung, V. W. Y.; Craig, S. L.; Eaton, A. D.; Austin, A. (2020). Comparing Asexual and Non-Asexual Sexual Minority Adolescents and Young Adults: Stressors, Suicidality, and Mental and Behavioural Health Risk Outcomes. *Psychology and Sexuality*.

McNair, B. (2002). *Striptease culture*. London: Routledge.

Meston, C. M.; Buss, D. M. (2007). Why Humans Have Sex. *Archives of Sexual Behavior*, 36(4), 477–507.

Meyer, I. H. (1995). Minority stress and mental health in gay men. *Journal of Health and Social Behavior*, 36, 38–56.

Misits É. (2011). Aszexualitás diszkurzusok a magyar kibertérben. *Társadalmi Nemek Tudománya Interdiszciplináris eFolyóirat*, 1(1), 125–137.

Orlando, L. (1972). *The Asexual Manifesto*. New York: New York Radical Feminists.

Przybylo, E. (2011). Crisis and safety: The asexual in sexusociety. *Sexualities*, 14(4), 444–461.

Ramien, T. (1896). *Sappho und Sokrates oder wie erklärt sich die Liebe der Männer und Frauen zu Personen des eigenen Geschlechts?* Leipzig: M. Spohr. <https://daten.digital-sammlungen.de/0008/>

[b s b 0 0 0 8 9 6 8 1 / i m a g e s / i n d e x . h t m l ?
id=00089681&groesser=&fip=qrsxsxsyztsxdsydxdsydxdsydxdsydeayaxs&no=3&seite=12](https://www.scribd.com/document/00089681/images/index.html?id=00089681&groesser=&fip=qrsxsxsyztsxdsydxdsydxdsydxdsydeayaxs&no=3&seite=12) [utolsó
letöltés időpontja: 2020. november 5.]

Robbins N. K.; Low K. G.; Query A. N. (2016) A Qualitative Exploration of the "Coming Out" Process for Asexual Individuals. *Archives of Sexual Behavior*, 45(3), 751–760.

Storms, M. D. (1978). Sexual orientation and self-perception. In Pliner, P.; Kirk, R. B.; Irwin, M. S. (szerk.) *Advances in the study of communication and affect: Vol. 5. Perception of emotion in self and others*. New York: Plenum. 165–180.

Storms, M. D. (1980). Theories of sexual orientation. *Journal of Personality and Social Psychology* 38(5), 783–792.

Sue, D. W.; Capodilupo, C. M.; Torino, G. C.; Bucceri, J. M.; Holder, A. M. B.; Nadal, K. L.; Esquilin, M. (2007). Racial Microaggressions in Everyday Life. Implications for Clinical Practice. *American Psychologist*, 62(4), 271–286.

Sulyok V. (2020). *Aszexualitás és nyelvi diszkrimináció*. MA szakdolgozat, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar.

Szymanski D. M.; Kashubeck-West S.; Meyer J. (2008). Internalized Heterosexism: Measurement, Psychosocial Correlates, and Research Directions. *The Counseling Psychologist*, 36(4), 525–574.

Wade, L. (2016). Are women bad at orgasms? In Tarrant, S. (szerk.) *GENDER, SEX, AND POLITICS. In the Streets and Between the Sheets in the 21st Century*. New York: Routledge, Taylor & Francis Group. 227–237.

Weinberg, G. (1972). *Society and the Healthy Homosexual*. New York: St. Martin's.

Yule, M. A.; Brotto, L. A.; Gorzalka, B. B. (2016). Sexual Fantasy and Masturbation Among Asexual Individuals: An In-Depth Exploration. *Archives of Sexual Behavior*, 46(1), 311–328.

6. MELLÉKLETEK

1. melléklet

Az aszexuális bingó angol nyelven

B	I	N	G	O
That's a real shame because you're hot.	You must have been sexually abused as a child.	It's great that you're saving yourself.	You haven't met the right person.	You can't know you're asexual if you're a virgin.
If you tried it and didn't like it, you just did it wrong.	If you're sexually repulsed, you need therapy.	You're secretly gay.	Asexuality is an excuse for ugly people.	You can't be asexual if you masturbate.
You must have just gotten out of a bad relationship.	It's a phase. You'll grow out of it.	Get your hormones checked.	If it's really love, you'll want sex.	But humans are here to procreate!
The word for that is <i>abstinence</i> .	You'd be into sex if a hot celebrity propositioned you.	You must be a sociopath. Or a giant nerd.	You're just shy or scared. This is an excuse.	I could fix you—give me a chance!
You probably just never had an orgasm.	Everyone needs sex. You're repressing your desires.	You have no idea what you're missing.	So you think you're more "pure" than everyone else?	There's a pill for that.

2. melléklet

Toborzó ismertető

Tisztelt Résztevő!

Szeretnénk önt felkérni egy interjú kutatásban való részvételre, amelyet az ELTE PPK szakemberei terveztek és végeznek. Az interjú az aszexualitással kapcsolatos tapasztalataira kérdez rá. Az interjút egy ön által választott helyen és időben bonyolítjuk le, és körülbelül másfél-két órát vesz igénybe. Az interjúkérdésekre adott válaszaival a magyarországi aszexuális közösségre vonatkozó tudásunk elmélyítéséhez járul hozzá, amit ezúton köszönünk. A vizsgálatban való részvétel, vagyis az interjú természetesen önkéntes és bármikor megszakítható, a személyes adatait pedig bizalmasan kezeljük.

A vizsgálat vezetői

3. melléklet

Tájékoztató és beleegyező nyilatkozat

Tisztelt Résztevő!

Ön egy tudományos kutatásban vesz részt, amelynek vezetője Kovács Mónika, az ELTE PPK munkatársa. A vizsgálat alkalmával egy interjút szeretnénk felvenni önnel, ami másfél-két órát vesz igénybe. A kutatás során a magyarországi aszexuális közösséget vizsgáljuk, azt, hogy miként vélekednek az aszexualitásról, és milyen a saját aszexualitásukhoz való viszonyuk. Fontos tudnia, hogy a vizsgálatban való részvétel önkéntes és teljesen anonim, a résztvevőket semmilyen módon nem áll módunkban és szándékunkban azonosítani. Az interjú bármikor indoklás nélkül megszakítható. A kérdések megválaszolásakor nincsenek jó vagy rossz válaszok, a saját érzéseire, válaszaira vagyunk csak kíváncsiak. Tájékoztatjuk, hogy szigorúan bizalmasan kezelünk minden olyan információt, amelyet a kutatás keretein belül gyűjtünk össze. A felvett interjúkat elektronikusan átírjuk, majd a hangfelvételeket megsemmisítjük. Az elektronikus átiratokat biztonságos számítógépen őrizzük a kutatás befejezése után öt évig, majd megsemmisítjük őket. A kutatás során nyert adatokat név nélkül dolgozzuk fel, így egyetlen résztvevő azonossága sem állapítható meg. A kutatás során kapott eredményeket egy szakdolgozat keretei között dolgozzuk fel, amelyről kívánságának megfelelően szóbeli vagy írásbeli tájékoztatást adunk. Kérjük, amennyiben elmúlt 18 éves, egyetért a fenti feltételekkel, és hozzájárul a kutatásban való részvételhez, ezt aláírásával igazolja!

A kutatásban való részvételem körülményeiről részletes tájékoztatást kaptam, a feltételekkel egyetértek, a részvételt vállalom.

Kelt: 2020. hó nap

aláírás

4. melléklet

Hozzájárulás adatkezeléshez*

Az információs önrendelkezéssről és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (Infotv.) 5. § (1) a) pontja, valamint az európai általános adatvédelmi rendelet (a továbbiakban GDPR) 6. cikk (1) bekezdés a), valamint 9. Cikk (2) bekezdés a) pontja értelmében adataim kezeléséhez az alábbiakban részletezettek szerint hozzájárulok.

Mire használhatók az adataim?

részvétel tudományos tevékenységben

Mely adataim kezeléséhez járulok hozzá?

1. A hangfelvételen rögzített interjú során elhangzott információk kezeléséhez.

Milyen alapon kezelhetők az adataim?

Mert ahhoz jelen nyilatkozatommal kifejezetten hozzájárultam.

Írásbeli kvalitatív elemzéshez.

Ki lesz az adataim kezelésére/feldolgozására feljogosítva?

Adatkezelő:

ELTE IPPI

- Dr. Kovács Mónika
- Interkulturális Pszichológiai és Pedagógiai Intézet
- 1075 Budapest, Kazinczy utca 23-27.

Adatfeldolgozó:

ELTE IPPI Interkulturális Pszichológia és Pedagógia szak, mesterszakos hallgató

Elemzés:

- Sulyok Viktória
- 9012 Győr, Hegyalja utca 74.
- +36/30/901-2346

Meddig kezelik az adataimat? [ADATKEZELŐ TÖLTI KI]

5 év

**Tudomásul veszem, hogy az adatkezeléssel kapcsolatban az alábbi jogosultságok illetnek meg:
(melyek részletes kifejtését a jelen tájékoztató melléklete tartalmazza):**

1. az átlátható tájékoztatáshoz való jog - **bármikor kérhetek tájékoztatást személyes adataim kezeléséről;**
2. a személyes adataimhoz való hozzáférés joga - **bármikor hozzáférhetek az adatkezelő által kezelt személyes adataimhoz;**
3. jogom van az adataim helyesbítéséhez, törléséhez való jog („az elfeledtetéshez való jog”) és az adatkezelés korlátozásához - **ha pontatlanul kezeli az adatkezelő az adataimat, azt jelezhetem az adatkezelő felé, és azt javításra, törlésre stb. kerül;**
4. az adatkezelő köteles engem tájékoztatni a címzettek személyéről, amennyiben továbbítja az adataimat másnak;
5. adathordozhatósághoz való jog – **amennyiben szükségem van rá, átadják a részemre személyes adataimat;**
6. tiltakozáshoz való jog - **bármikor tiltakozhatok személyes adataim jogos érdeken alapuló kezelése ellen (hozzájáruláson alapuló adatkezelés esetén nem releváns);**
7. automatizált döntéshozatal esetén jogom van ahhoz, hogy ne terjedjen ki rám a döntés hatálya - **(hozzájáruláson alapuló adatkezelés esetén nem releváns);**
8. a jogorvoslathoz való jog - **jogaimnak megsértése esetén az adatvédelmi tisztviselőhöz vagy a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatósághoz vagy bírósághoz fordulhatok.**

*Kérjük két példányban kitölteni. Egy példány az adatkezelőt, egy a nyilatkozót illeti meg.

Hová fordulhatok, ha jogorvoslattal szeretnék élni, vagy a jogorvoslattal kapcsolatban kérdésem van?

Az ELTE Rektori Kabinet Adat, és Stratégiai Információkezelési Irodához

1053 Budapest

Ferenciek tere 6.

Tel.: +36-1-411-6500/2855 m.

Email: strategia@rk.elte.hu

A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatósághoz

1125 Budapest, Szilágyi Erzsébet fasor 22/c.

Honlap: www.naih.hu

Tel.: +36-1-391-1400

Bírósághoz

Bírósági jogorvoslattal is élhetek, Magyarországon a pert - az érintett választása szerint - az érintett lakóhelye vagy tartózkodási helye szerinti törvényszék előtt indíthatom meg.

Kelt: Budapest _____ (év) _____ (hó) _____ (nap)

Aláírás

Név:

Lakcím

Választása szerinti azonosító (pl.: születési dátum, anyja neve, szig. száma etc.)

5. melléklet

Interjúvázlat

Felvett adatok:

Nem

Kor

Lakóhely

Foglalkozás

Kérdések:

1. Hogyan definiálja a szexuális irányultságát?
2. Mit jelent az ön számára az aszexualitás?
3. Mióta tudja magáról, hogy aszexualis?
4. Milyen érzések támadtak önben, amikor erre rájött?
5. Milyen érzései vannak jelenleg az aszexualitással kapcsolatban?
6. Mennyire tartja a személyisége szerves részének az aszexualitását?
7. Mennyire befolyásolja az aszexualitása a mindennapjait?
8. Mennyire érzi magát az aszexualis közösség részének?
9. Az LMBTQIAP+ közösséghez tartozónak érzi magát?
10. Hogyan viszonyul a heteroszexuálisokhoz?
11. Hogyan viszonyul a homo-, bi- és pánszexuálisokhoz?
12. Könnyebbéget jelentett az ön számára a magyar aszexualis online közösséghez való csatlakozás?
13. Tagja bármilyen más aszexualis közösségnek?
14. Hogyan viszonyul a szexhez és a szexuális élethez?
15. Hogyan viszonyul az önkielégítéshez?
16. Előbújt a családjának/szűkebb/tágabb környezetének? Ha nem, tervezi? Ha igen, kiknek, és hogyan élte meg az előbújást?
17. Mit szól a családja/környezete az aszexualitásához? Találkozott negatív reakciókkal a családja/környezete részéről?
18. Milyen a romantikus irányultsága?

19. Van jelenleg párkapcsolata? Ha nincs, törekszik párkapcsolat kialakítására?
20. Rendelkezett a múltban párkapcsolattal?
21. Jelenlegi/múltbeli párkapcsolatában tudatta a párjával/párjaival, hogy aszexuális? Ha igen, a kapcsolat melyik szakaszában?
22. Jelenlegi/múltbeli párkapcsolata során élt szexuális életet? Milyen mértékben?
23. Amennyiben nem élt szexuális életet, a partnere elfogadta/elfogadja ezt?
24. Hogyan viszonyul a partnere az ön szexuális irányultságához? Ez hogyan befolyásolja a kapcsolatukat?
25. Próbálkozott már nyitott párkapcsolattal?/Jelenleg nyitott párkapcsolatban él?
26. Ismeri a queerplátói kapcsolat fogalmát? Próbálkozott már queerplátói kapcsolattal?/Szeretne queerplátói kapcsolatot?
27. Szeretne gyereket?
28. Ha igen, milyen módszerrel? (Természetes úton, mesterséges megtermékenyítéssel, béranya igénybevételeivel vagy adoptálással?)
29. Hogyan látja a saját személyes jövőjét?
30. Hogyan látja az aszexuális közösség jövőjét?
31. Fontosnak tartja az aszexualitás láthatóságának növelését?
32. Ezért hajlandó lenne aktív szerepet vállalni?
33. Van bármilyen egyéb megjegyzése, amelyre az interjú során nem tértünk ki?